

Biblicum

- tidskrift för biblisk tro och forskning

Nr 2 2001 Årg. 65

INNEHÅLL

Redaktionellt. Alvar Svenson	57
Rättfärdiggörelsen. Alvar Svenson	60
Får jag lov att vara viss om min frälsning? Egil Edvardsen	69
Bibeltolkning – det rätta sättet. Kap 13. David Kuske	79
<i>Frågor och svar:</i>	
<i>Lilith</i> i Jes 34:14. Seth Erlandsson	90
<i>Litteratur:</i>	
Vägen fram? Lutherska väckelserörelser i uppbygg. (Red. Ola Österbacka) Alvar Svenson	92
<i>Utblick över samtiden</i>	101

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Alvar Svenson.

Redaktionskommitté: Alvar Svenson, Carl Peterson och Egil Edvardsen.

Tidskriften utkommer under 2001 med 4 nummer.

Prenumerationspriset för 2001 är 125 svenska kronor (stud 75 kr).

Norska prenumeranter betalar norska kr 115 (stud 70 n kr).

Finska prenumeranter betalar finska mark 90 (stud 60 mark).

Postgiro Sverige 152335-6

Bankgiro Norge 7877.08.15400 (obs! Nytt bankgironr.)

Leonia Finland 800054-1094992

Tidskriftens expedition:

Carl Peterson, N Stationsgatan 29, S-287 72 Traryd.

E-mail: carl.peterson@rixtele.com

Redaktionens adress:

Alvar Svenson, Klasgatan 10, S-340 14 Lagan.

E-mail: alvar.svenson@swipnet.se

Glöm inte anmäla adressändring.

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

2/2001

Redaktionellt

En fråga som ständigt dyker upp i den kyrkliga debatten är vikten av ekumeniska strävanden. Varför finns det så många olika kyrkor? Varför låter kristenheten den djupa splittringen fortgå? Varför finns det inte en kyrka som tar splittringen på allvar och gör verkliga enhetsförsök? Skulle det inte ge större trovärdighet åt den kristna kyrkan och religionen om verklig enhet kunde uppnås? Det är precis så man har resonerat inom den ekumeniska rörelsen, man har trott att man med hjälp av ekumeniken skulle uppnå en enhetlig stor organisation som förenade alla samfund. Fortfarande tror man att detta nog ska lösa sig bara man kan göra gemensamma deklarationer och uttalanden. Men det visar sig den ena gången efter den andra hur misslyckade alla sådana strävanden är.

Den moderna ekumeniken har ofta tagit sin utgångspunkt i Jesu egna ord i Johannes sjuttonde kapitel. Jesus ber om enhet för sin kyrka. *"Jag ber att de alla ska vara ett"*, och vid första anblicken kan det synas vara helt i enlighet med Jesu ord att göra sådana enhetssträvanden. Enligt den NT:liga undervisningen är tron på Kristus ett verk av den helige Ande. Och är den det, då borde den väl också vara enhetlig och förenande?

Ändå är det lätt att konstatera att kristenheten på jorden är djupt splittrad, alla enhetssträvanden till trots. Kanske är den mer splittrad än någonsin. Har då det ekumeniska arbetet inte fört saken närmare målet? Nej, tvärtom är förvirringen om vad som är kristen tro närmast total. Den kristna tron kan förväxlas med precis vad som helst. Den andliga kvalitén är densamma vare sig uttalandet kommer från ärkebiskopen eller attacrörelsen och mycket sällan kommer det någon kritik från kristna ledare och enskilda. Det blir svårt att finna någon annan förklaring än att Bibeln förlorat i inflytande som normen för tron. Trons innehåll blir då mer och mer en egen uppfinning.

Här får bibelkritiken och den moderna teologin ta på sig ansvaret. Och kristenheten får betala priset för eftergivenheten mot förnekelsen. Detta innebär i sin tur, att den moderna ekumenikens strävanden inte endast gäller en enhet mellan de olika kristna samfundet och kyrkorna, utan i minst lika hög grad de olika religionerna. Motiveringen är oftast att ursprunget ju är detsamma. Så har t ex de så kallade abrahamitiska religionerna islam, judendom och kristendom samma bakgrund och bör därför söka sin gemensamma nämnare, säger man. När de har slutfört den uppgiften, kan man ta sig an frågan, om inte alla andra religioner också hör hemma inom samma sfär.

Var detta verkligen vad Jesus bad om? Nej, han bad inte om en enhet grundad på ömsesidig överenskommelse efter långa förhandlingar, utan *"för dem som genom deras ord kommer till tro på mig. Jag ber att de alla ska vara ett ..."* (Joh 17:20b-21), för dem som genom apostlarnas ord kommit till tro på honom. Det innebär ju att apostlarnas ord är något konkret, ett verkligt budskap till människorna. Här kan man tala om Jesu "gemensamma nämnare". Det var genom det ordet den helige Ande skapade tron. Apostlarna skulle inte gå omkring och fråga människorna vad de trodde och tänkte om Gud och hans råd. De skulle bära fram ett budskap, som de själva tagit emot, och som de gärna ville dela med sig av. Detta budskap var radikalt och avvikande från det som människor normalt tänkte sig och det var så kraftigt att det omskapade människors hjärtan. Ja, Jesus talar själv om detta, med ord som "födas på nytt" och "nytt liv". *"I kraft av sin vilja födde han oss på nytt genom sanningens ord ..."*, säger Jakob. Detta apostoliska budskap var inte ett etiskt och moraliskt råd, inte en ny moralag, inte ett nytt sätt att leva på, det var ett helt nytt liv.

De som tog emot detta budskap fick rätten att vara Guds barn, de tillräknades en gudomlig rättfärdighet som Kristus förvärvat åt dem. Tron på honom avskilde dem från världen och insatte dem som arvingar i Ljusets rike. Kraften bakom alltsammans var det gudomliga vittnesbörd de lyssnat till. Deras tro grundades inte på en tolkningsprincip som de uppnått genom en viss grad av kompetens. När de hörde apostlarnas förkunnelse trodde de att det var sant och tillförlitligt, som om Gud själv talat till dem, på samma sätt som barnet som tror sina föräldrars ord och litar på dem. Paulus skriver: *"Därför tackar vi alltid Gud för att ni tog emot Guds ord som vi predikade och tog det till er, inte som ett ord från människor utan som Guds eget ord, något som det verkligen är, ett ord som är verksamt i er som tror"* (1 Tess 2:13).

Apostlarna kämpade för en enhet som grundades på det gemensamma och verksamma evangeliet, budskapet som förenade dem som trodde det.

Den enheten var inte konstlad eller förhandlad fram genom ett givande och tagande, utan skapad av Gud själv. Därför var de rädda om den och kämpade för den, t o m med livet som insats.

Nu har detta ord kommit till oss, vi är arvtagare till apostlarnas undervisning och vi ska därför slå vakt om detta som vi har fått som gåva. Vi vill inte förlora detta evangelium, genom att det uppblandas med människors tankar och synpunkter. När bibelkritik och förnekelse av Skriftens ord ställs på samma nivå som Skriften själv, då får vi inte tåga. När den historisk-kritiska forskningsmetoden jämför Bibeln med sagor och legender, är det vår skyldighet att visa på oriktigheten och svagheten hos dessa argument. Bibelläsaren ska vara viss om att vad Bibeln säger är sant och ofelbart. Det är inte myter och fabler, det är Guds Ord. Bibelläsaren ska veta att det är skillnad på Bibeln och sagoboken. Gud har verkligen något att säga oss människor, det är han som talat i Bibeln. Vi vill gärna förmedla det ordet från Gud. Vi vill arbeta för att läsaren ska få ett allt större förtroende för Bibeln och de profetiska och apostoliska skrifterna.

I detta nummer kan vi läsa om att en kristen verkligen kan och ska vara viss om sin eviga frälsning. Det är Egil Edvardsen som i ett bibelstudium tar upp denna viktiga sak. Frågor kring bibelöversättningen tas upp inte minst med tanke på de noter och kommentarer till Bibel 2000 som just kommit. I avdelningen för litteratur tas frågan om nya lutherska frikyrkor också upp med anledning av en nyutkommen bok.

Vi hoppas att innehållet ska ge läsaren en inblick i det Ord, som är oss givet, inte för att vi ska förkasta det utan för att vi ska ta emot det till vår lycka och frid.

Alvar Svenson

**Biblicum på internet:
www.biblicum.org**

Rättfärdiggörelsen

Inledning

Denna lärofråga har vid upprepade tillfällen kommit upp till behandling. Historiskt sett har den ofta varit föremål för stridigheter. Redan under reformationen uppstod strid kring rättfärdiggörelsen, den s k Osiandriska striden. Också i vårt land har läran om rättfärdiggörelsen delat organisationer och samfund, exempelvis på 1800-talet då Svenska Missionsförbundet bildades som en protest mot denna lära inom Evangeliska Fosterlandsstiftelsen. När frågan i mitten på 1970-talet togs upp till behandling i vårt land, blev diskussionen så häftig att det kom reaktioner också från våra grannländer. Den lutherska läran om rättfärdiggörelsen är antagen i de lutherska bekännelseskrifterna och borde inte orsaka debatter av det slag som uppstod för tjugofem år sedan. Emellertid visade det sig att också i de kretsar där man generellt kallade sig lutheraner blev upptäckten av bekännelseskrifternas lära närmast chockartad. Det sagda betyder inte att man överallt vände sig emot den lutherska läran och många var tacksamma för den skrift med titeln *Rättfärdiggörelsen*, som Biblicum gav ut 1974 under redaktion av S. Erlandsson.

Bakgrund

Den pietistiska väckelsen, och i synnerhet den s k rosenianska (efter C.O. Rosenius 1816-1868), som också spred sig till de övriga skandinaviska länderna, uppvisade vissa svagheter just i denna fråga. Det medförde i sin tur att Rosenius' delvis kluvna syn på läran om rättfärdiggörelsen i allmänhet och den universella i synnerhet kom att prägla stora delar av denna väckelserörelse. Han hade sina meningsmotståndare i t ex F.G. Hedberg från Finland och O. Ahnfeldt vilka båda representerade den "nyevangeliska" rörelsen. Den hade vissa anknytningar till herrnhutismen men omfattade i fråga om rättfärdiggörelsen den lutherska läran. Väldigt många människor som hämtat sin andliga föda ur Rosenius', *Betraktelser för var dag i året*, (tryckt i ca 180 000 ex) har läst hans utläggning i stycket för den 31 mars, där det bl a heter: "... Den syndaförlåtelse, den förlossning som här omtalas tillhör

varje människa, from och ofrom, troende och otroende. Du må vara hurdan du kan, så är åtminstone dina synder borttagna, utplånade, förlåtna, kastade i havets djup. Detta skedde i Kristi dödstimme. Blir du fördömd, så sker det inte för dina synder utan för din otro, för att du håller dig borta från Kristus” (NSM Förlaget, Knislinge 1989, s 186).

Här är den bibliska läran om rättfärdiggörelsen framställd på ett korrekt sätt och den har genom sin klarhet varit till stor hjälp för sina läsare. Vari bestod då Rosenius’ kluvenhet? Ett exempel kan nämnas. I ett brev till några bröder i en landsort svarar han själv på frågan. Frågan som ställts gällde lämpligheten i att använda uttrycket ”Världen är rättfärdig i Kristus” och Rosenius svarar att detta uttryck ”bör användas endast med stor varsamhet och icke utan en genast bifogad tydlig förklaring” (*Samlade Skrifter*, Band IV EFS, Stockholm 1926, s 369). När han ska ange skäl till varför uttrycket bör undvikas är det främst att det kan missförstås och att uttryckssättet ”inte är bibliskt”. Av hans svar är tydligt att han hade problem med begreppen rättfärdiggöra, rättfärdigförklara och försoning. Också i den strid som uppstod på 1970-talet visade tydliga spår av begreppsförvirring härvidlag.

Läran om rättfärdiggörelsen är avgörande för kyrkan

Så säger t ex CA: ”Då det i denna meningssättning är fråga om vår kristna läras främsta artikel... ” (*Svenska Kyrkans Bekännelseskriterier*, 1944, s 103, i forts SKB) och Konkordieformeln: ”Denna artikel om trons rättfärdighet är (såsom det heter i Apologien) ’den förnämsta i hela den kristna läran, utan vilken ängsliga samveten inte kan vinna varaktig tröst eller rätt lära känna Kristi nåds rikedom’ ” (s 578).

Varför är denna lära så viktig?

Av citatet från Konkordieformeln ovan framgår klart att våra lutherska fäder betraktade denna lära som avgörande för en rätt förståelse av hela den kristna religionen. En felaktig lära om rättfärdiggörelsen medför att själar vilseleds och förlorar därmed saligheten. Vid denna lära skiljer sig den kristna tron på nåden från fariseismen och den skilsmässan är definitiv. Skriften gör därför en mycket tydlig skillnad mellan nåd och gärning, mellan trons rättfärdighet och gärningarnas: ”Men om det var av nåd, så var det inte på grund av gärningar, annars vore nåden inte längre nåd” (Rom 11:6).

”Om vi kunna förtjäna syndernas förlåtelse med dessa våra egna gärningar, vad gör då Kristus? Om vi kunna rättfärdiggöras genom förnuftet eller förnuftets gärningar, vartill behöva vi då Kristus eller pånyttfödelsen? ... Om vi sålunda antaga motståndarnas lära, att vi förtjäna syndernas förlätel-

se och rättfärdiggörelsen genom förnuftets gärningar, så föreligger ingen skillnad mellan den filosofiska eller i varje fall den fariseiska rättfärdigheten och den kristna” (CA, SKB, s 105).

Med hänvisning till 1 Kor 2:2 talar den lutherska dogmatiken om att artikeln om rättfärdiggörelsen genom tron är en huvudartikel och den lära med vilken kyrkan står och faller, ”*articulus stantis et cadentis ecclesiae*”. (Franz Pieper, *Kristen dogmatik*, Pro Veritate, Uppsala 1985, s 436; i forts Pieper).

Vad menar vi med uttrycket rättfärdiggöra, rättfärdiggörelsen?

Själva termen är hämtad från juridiken, det är ett domstolsförfarande som leder fram till en friande eller en fällande dom. När domstolen funnit den åtalade oskyldig förklarar man vederbörande ”rättfärdig”. Den oskyldige kan inte straffas av den lag som inte finner någon skuld hos den anklagade, den kan endast förklara honom rättfärdig. Är däremot den anklagade skyldig ska han dömas eller förklaras orättfärdig, han har brutit mot lagen och kan endast räkna med straff. Det svenska ordet rättfärdiggöra är en översättning från grekiskans *dikaioō*, i engelskan *justify* som kommer från latinets *iustificare*. I Gamla testamentets hebreiska används *hisdiq*. ”Men nu har utan lagen en rättfärdighet från Gud blivit uppenbarad, en som lagen och profeterna vittnar om, en rättfärdighet från Gud genom tro på Jesus Kristus, för alla som tror. Ty här finns ingen skillnad. Alla har syndat och saknar härligheten från Gud, och de står som rättfärdiga utan att ha förtjänat det, av hans nåd, därför att Kristus Jesus har friköpt dem” (Rom 3:21-24).

Termen den främmande rättfärdigheten i dogmatiken

”Rättfärdiggörelsen är inte en fysisk eller medicinsk akt (*actus physicus sive medicinalis*), genom vilken människan invärtes omdanas från att vara i och för sig orättfärdig till att vara i och för sig rättfärdig. Rättfärdiggörelsen är en juridisk akt (*actus forensis sive iudicialis*) i den meningen, att den i och för sig orättfärdiga människan inför Gud förklaras rättfärdig. Mellan den gudomliga rättfärdiggörelsen och oskyldigförklaringen i ett borgerligt domstolsförfarande finns det en väsentlig skillnad. Vid den borgerliga domstolen förklarar domaren den skyldige skyldig och den oskyldige oskyldig. Den domare som förklarar den skyldige vara oskyldig, är en styggelse för Gud (Ords 17:15). Det som är förbjudet för den jordiske domaren, det gör Gud i den rättfärdiggörelse, som sker i evangelium och tron. Gud rättfärdigförklarar den i och för sig ogudaktige (Rom 4:5), som genom tron griper den i evangelium framräckta syndaförlåtelsen” (Pieper, s 440-441).

I Apologien talas det om denna ”forensiska” dvs främmande rättfärdighet och varför Gud kan förklara den i och för sig skyldige för oskyldig: ”... Paulus betygar: Rättfärdiggjorda av tro har vi frid med Gud. Att rättfärdiggöra betyder på detta ställe i enlighet med forensiskt språkbruk att frikänna den anklagade och förklara honom rättfärdig, men för en annans, dvs för Kristi, rättfärdighets skull, vilken främmande rättfärdighet kommer oss till del genom tron. Då sålunda här vår rättfärdighet är lika med tillräknandet av en annans rättfärdighet, måste man sålunda här tala om rättfärdigheten på ett annat sätt än då vi i filosofien eller vid domstolen kräver rättfärdighet hos själva gärningen...” (SKB, s 158).

När Gud förklarar syndaren rättfärdig, gör han det på grund av vad Kristus har gjort för syndaren. Kristus har betalat för hela världens synd: ”... *men all vår skuld lade Herren på honom* (Jes 53:6). ”*Jesus Kristus, som gav sig själv till lösen i allas ställe*” (1 Tim 2:6).

”*Och våra synder bar han i sin kropp upp på korsets trä ...*” (1 Pet 2:24). Och i Rom 4:25 -står det: ”*han som utlämnades för våra synders skull och uppväcktes för vår rättfärdiggörelses skull*”.

När nu Gud förklarar en syndare rättfärdig - rättfärdiggör honom - gör han det därför att skulden redan är betald, en annan har tagit straffet på sig.

Rättfärdiggöra, försona, omvända, pånyttföda är samma sak

I Augsburgska bekännelsen (CA) heter det: ”... men löftet om syndernas förlåtelse och rättfärdiggörelsen är oss givet för Kristi skull, som är utgiven för oss för att tillfylllestgöra för världens synd och som för oss är satt till medlare och försonare” (CA, SKB s 110). ”... att rättfärdiggörelsen icke blott betecknar början till förnyelsen, utan utgör den försoning, varigenom vi även i fortsättningen är behagliga för Gud” (CA, s 129). ”Trons rättfärdighet är sålunda såsom de lära, syndernas förlåtelse, försoning med Gud och upptagandet av oss till Guds barn endast för Kristi lydnads skull ...” (FC, s 578). ”*Iustificatio est regeneratio*, dvs rättfärdiggörelsen inför Gud är pånyttfödelsen” (FC, s 580) ”... trons rättfärdighet inför Gud består endast i försoning av nåd och syndernas förlåtelse” (FC, s 583).

Enligt bekännelsen föreligger ingen skillnad i uttrycken rättfärdiggöra och försona utan dessa uttryck är helt och hållet identiska. Detta sätt att uttrycka sig är helt skriftenligt: I 2 Kor 5:19 säger Paulus: ”*Ty Gud var i Kristus och försonade världen med sig själv. Han tillräknade inte människorna deras överträdelse, och han har anförtrott åt oss försoningens ord.*” Och i v 21: ”*Den som inte visste av synd, honom har Gud i vårt ställe gjort till synd, för att vi i honom skulle stå rättfärdiga inför Gud.*” (2 Kor 5:21) På samma tema i

Rom 5:18-19: ”Alltså: liksom en endas fall ledde till fördömelse för alla människor, så har en endas rättfärdighet för alla människor lett till en frikännande dom som leder till liv. Liksom de många stod som syndare på grund av en enda människas olydnad, så skulle också de många stå som rättfärdiga på grund av den endes lydnad.”

Rättfärdiggöra, rättfärdigförklara

”Därför betyder ordet ’rättfärdiggöra’ att förklara rättfärdig och frikänna från synderna och de eviga straffen för Kristi rättfärdighets skull ...” (SKB, s 580). I Svenska Folkbibelns översättning blir detta klart genom att uttrycket ”förklara rättfärdig” används i exempelvis Romarbrevet 4:2: ”Om Abraham förklarades rättfärdig ...” då det i Bibel 2000 står: ”Om han [Abraham] blev rättfärdig ...” (grek. *edikaiothä*). Går vi fram till vers 5 i kap 4, står det: ”... tror på honom som förklarar den ogudaktige rättfärdig” (SFB), men i Bibel 2000: ”... men tror på honom som gör syndaren rättfärdig”. I kap 5 som inleds med: ”Då vi alltså har förklarats rättfärdiga ...” och i Bibel 2000: ”Då vi nu har gjorts rättfärdiga ...”. I SFB:s översättning blir rättfärdiggörelsens forensiska akt tydlig. Den rättfärdighet som uttalas över syndaren är en annans, en som tillräknas honom utan hans egen medverkan, av nåd allena.

Jämförelsen är gjord för klarhetens skull, tilläggas kan att den gamla svenska Bibeln hade samma översättning som Bibel 2000.

Rättfärdiggörelsens förutsättning

Rättfärdiggörelsens förutsättning är för det första den allmänna nåden, *gratia universalis*. När den förskräckte syndaren möter denna nåd, får han veta att den gäller hela världen, alla människor (Joh 3:16). Detta är klart av Rom 3:21-24 (se ovan), där alla ställs som syndare inför Gud men förklaras rättfärdiga av den nåd som gäller alla syndare. I den lutherska dogmatiken talar man om den universella rättfärdiggörelsen (allmänna rättfärdiggörelsen). Det visar till en rättfärdighet som finns där före tron, en rättfärdighet som faktiskt är en förutsättning för tron. Tron griper om sanningen i evangelium som förkunnar den universella rättfärdiggörelsen. Detta är trons objekt. Förlåtelsen är en objektiv verklighet genom Kristi ställföreträdande lidande (*satisfactio vicaria*). Den är lika verklig oavsett om någon tror den eller ej, och den är universell, dvs för hela världen. Den som nu sätter tro till denna sanning, tar den till sig, förtröstar på den, är rättfärdig i denna sin tro. Den objektiva rättfärdigheten har blivit den personens subjektiva egendom genom tron och hon är rättfärdig i denna sin tro. Den däremot

som vänder sig bort från denna objektiva sanning har ingen nytta av den, hon förblir i den otro som gör att hon går förlorad.

Den andra förutsättningen är nåden allena, *sola gratia*, som frånsäger människan varje medverkan och framställer trons rättfärdighet som den direkta motsatsen till gärningarnas rättfärdighet (Rom 3:4). "Synergismen - i alla dess nyanser - medför, att den bibliska läran om rättfärdiggörelsen förvandlas till romersk-hednisk gärningslära, även om uttrycket av tron allena, *sola fide*, bibehålles" (Pieper, s 435). Därför kan den förskräckte syndaren inte hämta tröst i sin "levande tro", "sanna tro", "starka tro", "fruktbärande tro", inte ens i sin "varma tro"! Tröst finns uteslutande att få på grund av återlösningen som skett i Kristus. "... *de står som rättfärdiga utan att ha förtjänat det, av hans nåd, därför att Kristus har friköpt dem*" (Rom 3:24). (grek. *dikaïou'menoi dârea'n tä autou cha'riti dia tä apolytrâ'seås täs en Christâ' Iâsou* ^)

Därför blir det teologiskt och dogmatiskt förvirrande att översätta som t ex Bibel 2000 gör med Romarbrevet 3:28 "*Ty vi menar att människan blir rättfärdig på grund av tro, oberoende av laggärningar*". Här läggs förutsättningen för rättfärdiggörelsen på tron, på grund av tron, då texten egentligen säger det precis motsatta!

För det tredje förutsätts läran om nådemedlen. Det är uteslutande genom evangeliets ord om syndernas förlåtelse som tron skapas och upprätthålles. Det objektiva i nådemedlen utesluter beskaffenheten hos den som mottar och hos den som förvaltar dessa medel. Den förskräckte syndaren ska visas till evangeliets ord som tillsäger varje syndare den av Kristus förvärvade förlåtelsen. Ingen människa kan genomgå någon form av process som leder fram till ett rätt förhållningssätt gentemot den fria nåden. Det är kraften i nådens medel, ordet och de heliga sakramenten, som skapar tro och uppehåller i tron. Jesus sa: "*Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar! Döp dem i Faderns och Sonens och den helige Andes namn och lär dem att hålla allt vad jag har befallt er. Och se, jag är med er alla dagar intill tidens slut*" (Matt 28:19-20). Det var inte lärjungarnas egen förmåga han visade till, utan de medel de skulle använda sig av, som utgjorde deras styrka. Det är dessa nådens medel som pånyttföder, omvänder, rättfärdiggör och skapar frid.

Om faran av sammanblanda rättfärdiggörelsen och helgelsen

"*Ty av nåden är ni frälsta genom tron, inte av er själva, Guds gåva är det, inte på grund av gärningar, för att ingen skall berömma sig*" (Ef 2:8-9). Här visar texten med stor tydlighet att tron utesluter alla egna gärningar när frågan

gäller rättfärdiggörelsen. Här finns ingen plats för den egna berömmelsen eller gärningen. Därför kan vi slå fast: tron blir inte en rättfärdiggörande tro först när den bär frukt eller för med sig goda gärningar.

Hur ska vi då förklara ord som t ex: ”*Tron utan gärningar är död*” (Jak 2:20)? Den sanna tron är levande och bär trons sanna frukt som är goda gärningar (Gal 5:22-24). Men goda gärningar är inte en förutsättning för att tron ska vara rättfärdiggörande. Då blandar man samman rättfärdiggörelsen och helgelsen och förlorar hela evangeliets sanning. Helgelsen ska följa på den sanna tron enligt Jakobs ord ovan, men helgelsen är ett pågående verk hela livet igenom, den Helige Andes verk i den troendes hjärta.

Rättfärdiggörelsen sker i samma ögonblick som människan sätter tro till evangeliets ord. Rättfärdiggörelsen har inga grader. Där den är, där är den fullkomlig, ty den består av syndernas förlåtelse (Rom 4:7). Denna syndaförlåtelse är fullkomlig eftersom den grundar sig på Kristi fullkomliga verk. ”Att mottaga syndernas förlåtelse är att rättfärdiggöras enligt detta ord: ’Sälla är de vilkas överträdelser är förlätna’ ” (CA, SKB, s 115). Detta betygas på flera ställen i de lutherska bekännelseskrifterna: ”I rättfärdiggörelsen inför Gud förlitar sig tron sålunda varken på ångern eller på kärleken eller andra dygder, utan allenast på Kristus och i honom på hans fullkomliga lydnad ...” (FC, SKB, s 583).

Andreas Osiander (1498-1552), som var en luthersk teolog, avvek från den lutherska läran om den tillräknade rättfärdigheten. Han återföll till den romerska synen på rättfärdiggörelsen genom ingjutande, som betyder att den eviga väsensrättfärdigheten hos Kristus överflyttas till den troende. Genom sin falska lära blev han orsak till att det uppstod en strid inom kyrkan och lutheranerna uttryckte sin enhet i artikeln ”Om trons rättfärdighet inför Gud”, artikel III i Konkordieformeln. (Se vidare John F. Brug, ”*Osiandrismen – då och nu*”, *Biblicum* 4/1997).

Några citat ur en modern Katolsk katekes visar att den romersk-katolska läran om rättfärdiggörelsen ligger fast:

”Rättfärdiggörelsen omfattar alltså syndernas förlåtelse, helgelse och förnyelse av den inre människan. ...

Rättfärdiggörelsen *får människan att vända sig bort från synden* som strider mot Guds kärlek. Rättfärdiggörelsen renar människans hjärta från synd. ... Rättfärdiggörelsen skänks oss genom dopet, trons sakrament. Den formar oss efter Guds rättfärdighet. Han gör oss rättfärdiga i vårt inre, genom sin barmhärtiga kraft. Som mål har den Guds och Kristi ära och det eviga livets gåva. ... Rättfärdiggörelsen upprättar *ett samarbete mellan Guds nåd och människans frihet*. Från människans sida kommer den till uttryck i

trons fria samtycke till Guds ord som kallar henne till omvändelse, och i kärlekens samarbete med inflytandet från den helige Ande, som i förväg kommer henne till hjälp och bevarar henne.

Gud rör vid människans hjärta genom den helige Andes upplysning. Människan är inte överksam, då hon tar emot denna ingivelse, som hon för övrigt kan avvisa. Icke desto mindre kan hon inte, utan Guds nåd, enbart genom att använda sig av sin fria vilja, uppnå rättfärdighet inför honom.” (*Katolska Kyrkans Katekes, Catholica*, 1996, s 529-531).

Av det citerade förstår vi varifrån Osiander fått sin lära. Människan har här att iakttaga vad som på henne ankommer. Hennes fria vilja måste göra en insats och hennes hjärtas samarbetsvilja sätts på verkligt prov. När vi går att studera artikel IV i Konkordieformeln ska vi ha dessa lärosatser i minne. Denna artikel vänder sig direkt mot detta resonemang: ”Men då stundom ordet ’*regeneratio*’, ’pånyttfödelse’, används istället för ’*justificatio*’, ’rättfärdiggörelse’, är det nödvändigt, att detta ord ordentligt förklaras, på det att förnyelsen, som följer efter rättfärdiggörelsen genom tron, icke må förblandas med densamma, utan dessa båda må klart hållas isär” (FC, SKB, s 580).

Denna omfattande artikel avslutas med ett definitivt ställningstagande och uttalar sitt fördömande över den som inte håller denna artikel ren från inblandning av förnuftets slutledning.

”Därför förkastar och fördöma vi enhälligt ... såsom stridande mot Guds ord, profeternas och apostlarnas lära och vår kristna tro, då det läres: ...

3. Att då det i profeternas och apostlarnas skrifter talas om trons rättfärdighet, orden ’rättfärdiggöra’ och ’rättfärdiggöras’ icke skulle betyda att frikänna från synd och mottaga syndaförlåtelse, utan att bliva reallt rättfärdig på grund av den genom den helige Ande ingjutna kärleken och dygden och därav framgående gärningar.

4. Att tron icke blott ser på Kristi lydnad, utan på hans gudomliga natur, såsom denna innebor och verkar i oss, att vår synd övertäckes inför Gud genom detta inneboende.” (FC, SKB, s 589).

”Genom att påven bannlyser Skriftens lära om syndarens rättfärdiggörelse inför Gud genom tron allena (Trident. Sess. VI, can. 11), bevisar det, att påven är antikrist, som beskrivs i 2 Tess 2. I den mån påven söker bannlysa den kristna läran om rättfärdiggörelsen ut ur världen, uppenbarar han sig som Kristi kyrkas värsta motståndare på jorden. Kyrkan lever ju i och genom läran om rättfärdiggörelsen” (Pieper, s 449).

Resultatet av en sammanblandning av rättfärdiggörelse och helgelse blir ingenting annat än en fariseisk religion, tömd på sitt evangeliska innehåll.

Sammanfattning

Läran om hur syndaren förklaras rättfärdig inför Gud är den lära med vilken kyrkan står och faller. I den moderna liberala teologin har denna lära inte endast förvanskats utan också ställts åt sidan eftersom liberalismens ”gud” inte sysslar med frågor om skuld och straff. Trots det kommer människor att i olika sammanhang drabbas av lagens dom och bekymras i sina samveten över frågan om den egna skulden. Varken modern liberal lutherdom eller romersk katolsk lära om rättfärdiggörelsen kan hjälpa människor i denna fråga. Därför är det av största vikt att den bekännelsestroga lutheriska kyrkan ständigt studerar och ägnar sig åt fördjupning i denna så avgörande fråga.

Läran om rättfärdiggörelsen ska inte framställas endast som om det vore fråga om en möjlighet för syndaren. En möjlighet fullbordas genom att man förhåller sig på ett visst sätt - annars förloras den. Den ska inte heller framställas som ett gemensamt projekt mellan Gud och människa utan precis så som Gud framställt den för oss i sitt heliga Ord. Om denna lära nu missbrukas eller förvanskas är det inte Guds fel, det är människans eget och det blir till hennes egen olycka. Men den som sätter tro till denna lära såsom Gud har uppenbarat den får evig lycka och salighet. När man i Galatien visade svaghetstendenser i frågan om rättfärdiggörelsen fick man ett apostoliskt brev som förde dem tillbaka till den nyktra synen på denna fråga. Aposteln brann för saken och i mycket skarpa ordalag korrigerade han den galatiska villfarelsen med orden: ”*Men om det än vore vi själva eller en ängel från himlen som predikade evangelium i strid med vad vi har predikat, så skall han vara under förbannelse*” (Gal 1:8). Hos Paulus finns inget ”svängrum” i denna sak. Här gäller uteslutande det rena evangeliet som han framställt med orden: ”*Jag vill göra klart för er, bröder, att det evangelium som jag har predikat inte kommer från människor. Jag har inte fått det eller lärt mig det av någon människa. Jag har tagit emot det genom en uppenbarelse från Jesus Kristus*” (Gal 1:11-12).

(föredrag vid LBK:s pastoralkonferens i Ljungby mars 2001)

Litteratur i ämnet:

Rättfärdiggörelsen, Biblicum, 1974, red S. Erlandsson.

Skriften och Saligheten, Biblicum, 1972, Siegbert W. Becker.

Tidskriften Biblicum, Nr 4, 1997.

Svenska Kyrkans Bekännelseskriterier, Verbum, 1944.

Kristen Dogmatik, Franz Pieper, i övers. av Tom G.A. Hardt, Pro Veritate, Uppsala 1985.

Katolska Kyrkans Katekes, Catholica 1996.

Får jag lov att vara viss om min frälsning?

I den tredje trosartikeln bekänner vi: ”Jag tror på ... det eviga livet.” Och i Luthers förklaring till den tredje artikeln läser vi: ”Jag tror ... att den Helige Ande ... skall ge mig och alla, som tror på Kristus, ett evigt liv.” Men får jag verkligen tro detta? Kan jag verkligen tro fullt och fast att jag ska få det eviga livet? Bör jag inte istället vara lite osäker? Ja, är det inte rätt och slätt lite frommare att vara lite osäker? Det finns ett uttryck som lyder ”helig oro”. Bör inte alla kristna ha en ”helig oro” när det gäller frälsningen? Är det inte farligt att bli alltför säker? Låt oss se vad Skriften säger om detta.

Några centrala skriftställen

2 Kor 4:14: ”Ty vi vet att han som uppväckte Herren Jesus skall uppväcka oss tillsammans med Jesus och låta oss träda fram tillsammans med er.”

2 Kor 5:1: ”Vi vet att om vårt jordiska tält rivs ner, så har vi en byggnad från Gud, en boning som inte är gjord med händer, en evig boning i himlen.”

1 Joh 3:2: ”Mina älskade, vi är nu Guds barn, och vad vi skall bli är ännu inte uppenbarat. Men vi vet att när han uppenbaras, kommer vi att bli lika honom, ty då får vi se honom sådan han är.”

Hebr 11:1: ”Tron är en övertygelse om det man hoppas, en visshet om det man inte ser.”

Här ser vi hur Skriften talar om visshet. Vi *vet*, säger aposteln, att vi ska bli uppväckta såsom Herren Jesus blev uppväckt. Vi *vet* att han skall föra oss fram till sig. Vi *vet* att vi i himmelen har ett evigt hus som är av Gud och som är vårt. Vi *vet* att vi har evigt liv, vi som tror på Guds Sons namn. Vi *vet* att vi ska bli lika honom, för vi ska se honom som han är.

Allt detta vet vi, säger Skriften. Det är helt visst. Det är inte något som är osäkert, utan helt visst och säkert.

Trons visshet

När vi talar om frälsningsvisshet, är det viktigt att ha klart för sig att den är en trons visshet. Visshet om frälsningen kopplas alltid samman med tron. Den som inte tror, kan aldrig ha någon frälsningsvisshet. Ingen oomvänd, hycklare eller namnkristen, ingen som bara har en yttre kunskap eller ett yttre förhållande till kristendomen, kan ha frälsningsvisshet.

Helt visst är det många som tror om sig själv att de ska bli frälsta och som ska komma till Jesus på den yttersta dagen och säga: ”Herre, Herre! Har vi inte profeterat med hjälp av ditt namn, och med hjälp av ditt namn drivit ut onda andar och med hjälp av ditt namn gjort många kraftgärningar? Men då skall Jesus svara dem: ’Jag har aldrig känt er. Gå bort ifrån mig, ni laglösa!’” (Matt 7:22-23).

Somliga menar att det enda som krävs för att bli frälst är att tillhöra en kristen församling och leva ett så stilla och fint liv som möjligt. Det är deras tro. Men det är ett bedrägeri. För de som tror att de kan bli frälsta på något annat sätt än genom tron på Jesus Kristus, Guds Son, honom som dog för världens synder, bedrar sig själv. De har egentligen ingen tro. Där det inte finns tro, finns inte heller trons visshet, bara en köttslig och falsk säkerhet. Ingen som har en annan grund för sin tro än Jesus Kristus och hans fullbordade frälsningsverk, kan vara viss om sin frälsning.

Vidare ska vi vara klara över att inte alla kristna nödvändigtvis har frälsningsvisshet i lika hög grad. När vi talar om frälsningsvisshet, talar vi egentligen inte om *graden av tro eller trons styrka*. Trons styrka kan variera från person till person. En är starkare i tron, en annan är svagare. Men även om den sanna kristna tron kan variera i styrka, är den alltid en tro till frälsning. Även den som har endast en liten trognista, ett svagt hopp om evigt liv, blir helt säkert frälst på den yttersta dagen.

Därmed gäller alltså frågan egentligen om vi kan eller bör ha tro, dvs om vi får lov att tro på Jesus Kristus. Har vi rätt att tro på Kristus, då följer av sig självt att vi får ha frälsningsvisshet. Vi får vara säkra på vår frälsning. För tron är, som vi läste, till sin natur eller väsen ”full visshet”, en fast övertygelse. Det är den även om den är så svag att ingen visshet känns.

Om tron inte är en fast övertygelse eller ”full visshet”, är den heller ingen tro, utan bara ett svagt antagande. På det sättet är det ofta med det vi i dagligt tal kallar tro. Den är endast en mening eller ett antagande. Vi kan säga: ”Jag tror det blir fint väder imorgon men det kan hända att jag har fel.”

Det är inte det Bibeln menar när den talar om tro. När den talar om tro, menar den en övertygelse, en "full visshet". Martin Luther säger: "Jag skulle önska att ordet tro antingen inte var så alldagligt, eller att det fick lov att behålla sin rätta betydelse och bruk, så att det endast kallades tro när man var helt och hållet säker och utan tvivel om saken." Vissheten tillhör trons väsen, ja, tro är visshet.

"För mig..."

Vi nämnde tidigare att vi bekänner klart och tydligt i den tredje trosartikeln: "Jag tror ... på ett evigt liv." När det gäller *alla* trosartiklarna, är vår tro sann endast i det fall vi i vårt hjärta kan lägga till orden "för mig". Om jag inte tror att det jag bekänner med munnen gäller mig, är det ingen sann tro utan endast tomt prat. För då tror jag ju inte det jag bekänner att jag tror. Jag har inte gjort det till mitt eget.

Jag bekänner med munnen: "Jag tror ... på syndernas förlåtelse." Men om jag inte av mitt hjärta tillägger ordet "mina" synders förlåtelse, har jag ingen kristen tro. Där jag säger "jag tror ... på ett evigt liv", och inte i mitt hjärta tror att det eviga livet är *mitt*, har jag ingen kristen tro.

Frälsningsvisshet och Skriftens uppenbarelse

Det är viktigt att ha klart för sig att vi inte kan få frälsningsvisshet genom att spekulera i de ting som går utöver Skriftens uppenbarelse. Det finns saker som Skriften inte ger svar på och som har med den gudomliga förutbestämelsen att göra. Att på egen hand försöka finna svar på dessa frågor är på förhand dömt att misslyckas. Man kommer antingen att falla i likgiltighet eller i förtvivlan och får aldrig någon frälsningsvisshet. Men den som följer Paulus' exempel i Romarbrevet och ödmjukt bekänner som han: "O vilket djup av rikedom och visshet och kunskap hos Gud! Hur outgrundliga är inte hans domar och hur outrannsakliga hans vägar!" (Rom 11:33), han kommer till samma slutsats som Paulus: "Vad skall vi nu säga om detta? Är Gud för oss, vem kan då vara emot oss?" (Rom 8:31).

Även om det nu är mycket som vi inte förstår eller begriper, är Gud för oss. Han är på vår sida. Det vet vi. Om vår tro är svag, är Gud likväl för oss. Det har han visat genom sin Son Jesus Kristus. Men är Gud för mig, då vet jag att inget är emot mig, och jag vet att jag ska bli frälst på den yttersta dagen.

Det är alltså viktigt att vi lär oss att skilja mellan det Gud uttryckligen har uppenbarat i sitt Ord, och det han inte har uppenbarat. I Kristus har Gud uppenbarat *allt* vi behöver för att bli vissa om vår frälsning. Men mycket av

sitt hemliga råd har han dolt för oss. Det ska vi inte grubbla över utan vi ska nöja oss med det han uppenbarat. Det är helt tillräckligt för vår frälsning.

Guds löften

Hur *kan* en kristen vara säker på sin frälsning? Hur kan vi vara säkra på att vi ska bli bevarade i en levande och sann tro intill änden? Det kan vi bara genom att gå till Guds löften, ta dem till hjärtat och ödmjukt och barnsligt lita på att Gud håller det han lovat. Guds löften är fastare än himmel och jord. Gud har gett oss löfterna just för att vi ska tro på dem och vara helt övertygade om att han ska uppfylla dem. Trots djävulen, världen och vårt eget kött, som alla tre kämpar en bitter kamp för att få oss att avfalla, har Gud lovat att bevara oss intill änden.

I oss själva är vi kraftlösa. Hos oss finns det ingenting som kan stå emot dessa fiender. Vi kan varken tro på Gud eller göra något som behagar honom. ”Gud är den som verkar i er både vilja och gärning” säger Skriften (Fil 2:13). Det är han som ”må verka i oss det som behagar honom, genom Jesus Kristus” (Hebr 13:21).

Vad har då vår himmelske Fader lovat göra för oss och verka i oss? Han har lovat oss ”som väntar på att vår Herre Jesus Kristus skall uppenbara sig”, att han ska befästa oss ”intill slutet”, så att vi ”inte kan anklagas på vår Herre Jesu Kristi dag”. Vad betyder detta? Det betyder helt enkelt att vår himmelske Fader ska bevara oss intill slutet. Det har han lovat. Och för att verkligen försäkra oss om att det är sant, påminner han oss om att han är trofast, han som kallat oss till gemenskap med sin Son, Jesus Kristus, vår Herre (1 Kor 1:7-9).

Detta gör Gud gång på gång. Han lovar, och i det han lovar, försäkrar han oss: ”*Jag är trofast!*” Han har försäkrat oss det och eftersom han är trofast, skall han ”inte tillåta att ni frestas över er förmåga, utan när frestelsen kommer, skall han också bereda en utväg, så att ni kan härda ut” (1 Kor 10:13). Han har sagt att han är trofast, och därför ”ska han styrka er och skydda er från den onde” (2 Tess 3:3). Han vill att vi ska vara vissa om ”att han som har börjat ett gott verk i oss också ska fullborda det intill Kristi Jesu dag” (Fil 1:6). ”Ty sina gåvor och sin kallelse kan Gud icke ångra” (Rom 11:29). Han har kallat oss till sin eviga härlighet efter att vi en kort tid har lidit. Han ska utrusta oss och ge oss kraft och styrka och ställa oss på fast grund. För ”makten är hans i all evighet” (1 Pet 5:11).

Det är ofattbart rika och härliga löften Gud har gett oss i sitt Ord, och allt har han lovat för att vi ska vara säkra på att han håller sina löften. Vi behöver inte tvivla eller leva i oro och osäkerhet, för han är trofast.

Också vår Herre Jesus själv kommer med stora och rika löften till sina troende. ”Låt inte era hjärtan oroas. Tro på Gud och tro på mig. I min Faders hus finns många rum. Om det inte vore så, skulle jag då ha sagt er att jag går bort för att bereda plats åt er? Och om jag än går och bereder plats åt er, skall jag komma tillbaka och ta er till mig, för att ni skall vara där jag är” (Joh 14:1-3). Han har lovat oss en annan tröstare, den Helige Ande, som ska bli hos oss för alltid (Joh 14:16), och han har sagt: ”ty jag lever och ni kommer att leva” (Joh 14:19).

I sin översteprästerliga bön ber han för oss att Gud ska bevara oss från det onda: ”Fader, jag vill att där jag är, där skall också de som du har gett mig vara med mig”(Joh 17:24). På samma sätt lovar han sina lärjungar före himmelfärden att han ska vara med dem ”alla dagar intill tidens ände” och påminner dem om att han har fått ”all makt i himlen och på jorden” (Matt 28:18-20). Därför kan han också lova oss att vi som tillhör hans hjord och hör hans röst aldrig i evighet ska gå förlorade, och ingen ska rycka oss ur hans hand (Joh 10:28).

Då vi bekymrar oss över hur lätt vi kan falla ifrån och förlora tron, vill vi tro såsom Paulus att han som kallade oss är trofast: ”han skall göra det” (1 Tess 5:24). Ja, det är bara han som kan göra det, annars kommer det att misslyckas. Det är genom Guds kraft vi blir bevarade i tron (1 Pet 1:5). Han vill att vi ska ”kasta alla bekymmer på honom, ty han har omsorg om oss” (1 Pet 5:7), och han har sagt: ”Jag skall aldrig lämna dig eller överge dig” (Hebr 13:5).

Så kan vi fortsätta att citera det ena skriftstället efter det andra som innehåller klara och tydliga löften om vår slutliga frälsning. Allt detta visar att Gud verkligen vill att vi ska tro fullt och fast och vara helt säkra på att vi ska bli frälsta. För alla dessa löften har han inte gett oss för att vi ska tvivla på dem, utan för att vi ska tro på dem och sätta all vår lit till att han talar sanning. ”Ty Guds Son, Jesus Kristus ... kom inte som ja och nej, utan ett ja har kommit genom honom. Ty alla Guds löften har i honom fått sitt ja. Därför får de också genom honom sitt amen, för att Gud ska bli ärad genom oss” (2 Kor 1:19-20).

”Inled oss icke i frestelse”

Vi ska aldrig glömma att ifall vi blev lämnade åt oss själva, skulle vi genast förlora tron. Vi skulle aldrig kunna bestå i en sann tro. Som en hjälp mot detta har Herren Jesus lärt oss att be till vår himmelske Fader: ”Inled oss icke i frestelse”. I Luthers förklaring i Lilla Katekesen till denna bön läser vi

”att Gud må bevara oss och uppehålla oss, så att djävulen, världen och vårt eget kött icke skall bedra oss och föra oss till vantro, förtvivlan och andra svåra synder och laster, men att vi, om vi blir frestade, likväl må segra och hålla fast vid segern”.

Vi ber om att Gud må bevara oss, säger Luther. Är det inte säkert att Gud vill bevara oss? Jo, vi har sett av Skriften att det är säkert. Vi ber om att han ska uppehålla oss. Är inte det också säkert? Jo, som vi har sett, också detta vill han göra. När vi i den tredje bönen i Fader Vår ber om att Gud ska bryta och hindra ”alla onda planer och all ond vilja som inte vill tillåta att Guds Namn helgas och inte vill låta hans rike komma, såsom djävulens, världens och vårt kötts vilja är”, och när vi vidare ber om att Gud, istället för *vår* vilja, ska låta *sin* nådiga vilja ske, och ber om att han ”styrker oss och bevarar oss i sitt Ord och i tron ända till vår sista stund”, skulle vi då inte tro och betrakta som helt säkert att han vill göra det? Ska vi be om det och samtidigt tvivla? Eller när vi med Luther i den sjunde bönen ber om att vår ”Fader i himmelen må frälsa oss från allt slags ont för kropp och själ ... och till sist, när vår stund kommer, ge oss ett saligt slut och nådigt ta oss från denna jämmerdal till sig i himmelen”, ska vi då inte betrakta det som helt visst och säkert att vi verkligen *ska* få det vi ber om?

Och vad betyder det när vi avslutar Fader Vår med orden ”Ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet.”? Luther säger: ”Det betyder att jag ska vara säker på att vår himmelske Fader tar emot dessa böner och hör dem. För han har själv befallt oss att be denna bön och lovat att höra oss. Amen, det betyder: *Det är visst och sant, så skall det ske.*”

Därför, eftersom Gud har lovat det, ska vi tro det. Han har inte lovat det för att vi ska tvivla på det, utan för att vi ska lita fullt och fast på löftena som säger: ”Jag *ska* bli frälst. Han *ska* bevara mig. Ty han är trofast.”

Luther säger att ”trons verkan och frukt är ett gott samvete, frid i hjärtat och en frimodig tillit till Gud. Hoppet är stilla och väntar på det Gud har lovat, oavsett vad som sker, och det blir i särskild grad styrkt i svårigheter.”

Det är detsamma som Paulus talar om i Rom 5:1-5: ”*Då vi alltså har förklarats rättfärdiga av tro, har vi frid med Gud genom vår Herre Jesus Kristus. Genom tron har vi också tillträde till den nåd som vi nu står i, och vi jublar i hoppet om Guds härlighet. Men inte bara det, vi jublar också mitt i våra lidanden, eftersom vi vet att lidandet ger tålmod, tålmodet fasthet och fastheten hopp. Och det hoppet bedrar oss inte, ty Guds kärlek är utgjuten i våra hjärtan genom den helige Ande, som han har gett oss.*”

Vi har alltså löfte på löfte från Guds mun. Vi är döpta till Kristi död och uppståndelse. Skulle vi då inte tro det? Skulle vi inte vara säkra på att Gud

vill frälsa oss? Eller är det frommare och bättre att vara lite osäker? Nej, att tvivla på Guds löfte är inte fromt. Det är att göra Gud till lögnare.

Den ”fromma” ovissheten

Likväl är det många som hävdar att vi *ska* vara lite osäkra. Vi får helt enkelt inte lov att vara vissa. ”Nog är det sant att Skriften är klar,” säger de. ”Löf-tena står där, men *jag* kan ju stå emot. Hur ska jag vara säker på att jag en dag inte avfaller? Nu är jag en kristen, men om jag förblir det, vet jag inte. Jag ska vaka och bedja och bruka nådens medel. Jag ska arbeta med fruktan och bävan på min frälsning. Detta vet jag, men vad slutet blir, det vet jag inte. Om jag kommer till himlen eller till helvetet, kan jag helt enkelt inte veta.” Det finns många som tänker så och så undervisar man i vissa kretsar. Vi *ska* var osäkra.

Men är detta kristen tro? Är detta den tro apostlarna hade? Är detta den tro Paulus hade, som säger: ”Nu ligger rättfärdighetens segerkrans i förvar åt mig. Den skall Herren den rättfärdige domaren, ge åt mig på den dagen ...” (2 Tim 4:8)? Eller var det en sådan tro Johannes hade, som säger: ”När han uppenbaras kommer vi att bli lika honom” (1 Joh 3:2)? Stämmer det överens med vår trosbekännelses förklaring: ”Jag tror att den Helige Ande skall ge mig och alla som tror på Kristus, ett evigt liv”?

Om vi inte kunde vara säkra på vår frälsning, skulle det vara övermod av oss att tro Guds löften. Då skulle det vara hyckleri och fräckt av oss att sjunga Brorsons psalm:

*Jag går mot himlen var jag går.
Så frukta ej mitt hjärta.
I himlen du en ände får
På all din nöd och smärta.
All världens lust och prål,
Är ej min längtans mål.
All världens skatter jag försmår,
Jag går till himlen, var jag går.*

Hur vet jag att jag går till himlen om jag inte får vara viss om min eviga frälsning?

Nej, Gud ske lov! Låt påvekyrkan behålla sin gamla lögn, som säger att en kristen ska vara osäker om sin frälsning. Vi vill fortsätta att lova och prisa honom som har gett sådana härliga löften, och sätta all vår lit till honom. För han som gav oss löfena, är trofast. Han kan inte svika.

Ett exempel från Skriften

I Matteusevangeliets fjortonde kapitel berättas det om Petrus som fick gå på vattnet. Lärjungarna var ute på Gennesarets sjö. Det var natt. Vädret var dåligt. De hade vinden emot sig och de kämpade sig fram mot vågorna. Då såg de plötsligt en som kom gående på sjön. Det var Jesus, men de förstod inte att det var han. Det var ännu inte ljus och de kastades upp och ner av vågorna. Dessutom, hur kunde en människa gå på vattnet? De blev rädda. "Det är en vålnad!" sa de, och de skrek av ångest. Men just då talade Jesus till dem: "Var lugna. Det är jag. Var inte rädda." Då sa Petrus till honom: "Herre, om det är du, så befall att jag ska komma till dig på vattnet." "Kom!" sa Jesus. Petrus steg ut ur båten och gick på vattnet bort till Jesus. Men då han märkte hur det blåste, blev han rädd och började sjunka, och ropade: "Herre, hjälp mig!" Då räckte Jesus ut handen och grep tag i honom. Jesus sa: "*Så lite tro du har! Varför tvivlade du?*"

Här har vi en människa, som har satt ett mål som han inte kan uppnå av sig själv eller i sin egen kraft. Av sig själv kan inte Petrus ta ett enda steg på vattnet, än mindre ta sig fram till Jesus. Men lika lite kan en människa ta ett enda steg mot Gud, eller sin frälsning, i sin egen kraft, för att inte tala om att bevara sig själv på frälsningens väg till slutet. Han *kan* inte.

Men Jesus sa till Petrus: "Kom!" Och i det ligger det ett löfte. Detta ord visar att Jesus både kan och vill hjälpa Petrus att komma till honom, för han vet mycket väl att Petrus inte kan komma av sig själv. Om Petrus ska komma till honom, ska det ske med Jesu kraft och vilja. Om Jesus inte haft förmågan att hjälpa Petrus att komma till honom, eller om han inte velat det, hade han aldrig sagt till Petrus: "Kom!"

Med andra ord: Petrus skulle hållit fast vid Ordet. Genom att tro det Jesus sa, kunde han ha varit säker på att både kunna och säkert nå fram till Jesus. Han skulle inte ha frågat sitt förnuft om råd. Han skulle inte ha börjat tänka på att hans kropp var tyngre än vattnet, inte ha tänkt att han kommer att sjunka. Jesus visste också att kroppen hos Petrus var tyngre än vattnet. Han visste att detta var emot allt sunt förnuft och att vetenskapen säger att detta är omöjligt. Petrus skulle inte heller ha bekymrat sig om de höga vågorna eller ovädret. Detta kände också Jesus till, ja, han hade det alltsammans under sin kontroll.

Petrus skulle inte heller ha givit rum för sina köttsliga tankar som ville få honom att lita till sin egen tro istället för på Jesu Ord. Petrus skulle inte ha tänkt: "Har jag en tillräckligt stark tro för att gå på vattnet? Är det säkert att min tro är stark nog?" Antingen skulle han då strax ha börjat tvivla eller så skulle han ha börjat lita till sig själv. I båda fallen skulle han ha sjunkit.

Ty det är verkligen endast Jesu ord ”Kom!” som gav honom rätt att hoppas på att han skulle nå fram till målet. Tron litar på Jesu Ord och dess kraft och fasthet. Tron litar *inte* på sig själv och sin egen styrka. Om tron skulle lita på sig själv har den redan förkastat den fasta klippan, som är Guds Ord.

Inte heller skulle Petrus ha tänkt så: ”Det är sant, Jesus har sagt ’Kom’, men jag kan inte veta om jag är i stånd att ta mig fram dit, det kan hända att jag sjunker. Den möjligheten finns ju. Jag vet att en människa är tyngre än vattnet. Jag vet också att det är bara genom tron jag kan gå på vattnet. Men jag vet inte om jag blir bevarad i tron. Kanske jag för ett litet ögonblick blir rädd för detta väldiga oväder.” Så skulle Petrus inte ha tänkt, för det skulle också varit att tvivla på löftet, som om det inte var nog att Jesus hade sagt ”Kom!”.

Med Jesu ord klingande i örat och hjärtat skulle Petrus ha sagt: ”På ditt Ord, Herre, vill jag komma, trots min egen brist och all världens vågor och stormar”.

Men Petrus lät Jesu ord fara. Han brydde sig inte om löftet. I stället rådförde han sig med förnuftet. Han började att ta det dåliga vädret i beaktande och därför började han sjunka.

Jesus sa till honom: ”Så lite tro du har! Varför tvivlade du?” Och här har vi Jesu vittnesbörd om vad Petrus skulle ha gjort och vad vi ska göra när vi fått ett löfte från Herrens mun. Vi ska tro det. Jesus vet att vi av oss själva är svaga och skröpliga och har lätt för att tvivla och falla. Detta vet Jesus mycket bättre än vi själva. Han vet också att våra fiender är många och starka. Men likväl har han lovat att frälsa oss och ge oss evigt liv hos sig. Han har lovat att föra oss hem till himmelen. Han har lovat att hans verk i vårt ställe – hans lidande och död, hans fullkomliga laguppfyllelse – ska tillräknas oss på domens dag så att vi kan stå rena och fläckfria i hans ögon. Han har lovat oss sin nåd. Och han som har gett löftena, är trofast. Han *kan* inte svika!

Slutsats

Eftersom vi har Guds löfte, kan vi vara helt säkra på att vi ska bli frälsta och ärva evigt liv, trots våra synder, för Jesu skull, som dog för oss. Vi får lov att ha frälsningsvisshet.

*Hjälp mig då att vila tryggt och stilla
blott vid dina löften, Herre kär,
ej min tro och ej den tröst förspilla,
som i ordet mig förvarad är.*

*Hjälp mig, Herre, att vad helst mig händer,
taga ur din trogna fadershand
blott en dag ett ögonblick i sänder,
tills jag nått ditt goda land.*

(Detta bibelstudium bygger till en viss del på en artikel av Ulrik Vilhelm Koren, 1826–1910, som var en av Den norska synodens första ledare. Artikeln ”Kan och bör en Kristen vara viss om sin Salighet?” skrevs 1881 och finns i original i *Samlede Skrifter Af Dr. theol. U. Koren*, band III, s 375ff, Decorah, Iowa, 1911; den finns i engelsk översättning i *Truth Unchanged, Unchanging – Selected Sermons, Addresses and Doctrinal Articles by Ulrik Vilhelm Koren, D.D.* s 171ff, Lake Mills, Iowa, 1978.)

Smaka och se att Herren är god

Bibelord från Svenska Folkbibeln för årets alla dagar. Bra som presentbok. Tåligt omslag. Perfekt att ha med sig i handväska eller innerficka. Ej årsbunden. Kan användas från år till år.

Pris 89:–

Beställs från
BIBLICUMS FÖRLAG, N Stationsg 29, 287 72 Traryd
E-mail: carl-peterson@rixtele.com

Bibeltolkning – det rätta sättet

(forts.)

Kapitel 13

EN JÄMFÖRANDE UTVÄRDERING AV TRE SÄTT ATT TILLÄMPA DEN HISTORISK-KRITISKA METODEN

Sex testfrågor

De tre föregående kapitlen har presenterat tre sätt att tillämpa den historisk-kritiska tolkningsmetoden. En karaktäriseras av existentiell avmytologisering, en av gospel reductionism och den tredje av ett gudomligt-mänskligt mystiskt sätt. Alla tre menar att rationalismens litterärkritik (muntlig, käll- och redaktionskritik) är användbar. Följden blir att dessa tre tolkningsätt har mer gemensamt med varandra än med den verkligt skrift-enliga tolkningsmetoden.

Sanningen i detta påstående kan visas genom att undersöka alla tre synsätten utifrån sex testfrågor. Vad varje synsätt verkligen säger om Skriften uppenbaras genom att man lägger märke till vad som sägs om Skriftens klarhet, Skriften som historia, Skriften som uppenbarelse, Skriftens enhet, Skriftens auktoritet och Skriftens frälsningsbudskap.

En sådan undersökning är viktig eftersom förespråkaren för ett felaktigt tillvägagångssätt ofta döljer inskränkningar som han gör i någon av dessa sex punkter. Han kan dock inte göra detta om man ber honom att inte bara förklara vad han tror utan också vad han inte tror om dem.

När man undersöker de tre historisk-kritiska tolkningsmetoderna på detta sätt blir det (som detta kapitel kommer att visa) snabbt uppenbart att skillnaden mellan dem inte gäller innehållet utan är en gradskillnad. Eller, för att uttrycka det på ett annat sätt, det handlar inte om bra eller dåligt utan om dåligt, sämre, sämst.

Skriftens klarhet

Är Skriften klar i vad den säger och betyder? När man följer något av dessa tre synsätt blir det redan från början uppenbart att ingen annan än ”veten-

skapsmannen” är beredd att tillämpa den rationalistiska litterärkritikens krångliga turer med hjälp av formkritik, källkritik, redaktionskritik och jämförande religiösa studier. Alla blir alltså helt beroende av att ”vetenskapsmannen” klagör mycket av vad Nya testamentet säger.

När vi ser att ”vetenskapsmännen” ofta är oense i sina slutsatser blir det uppenbart att Skriften inte är särskilt klar för ”vetenskapsmannen” heller. Kort sagt har Skriftens klarhet för var och en som använder sig av rationalistisk litterärkritik blivit något subjektivt.

I **existentiell avmytologisering** är subjektiviteten en följd av att avmytologisering egentligen är den gamla medeltida allegoriseringen i ny förklädnad. Denna moderna typ av allegori är dock ännu mer subjektiv eftersom den lärosubstans som kyrkans tradition utgjorde under medeltiden inte längre finns som gemensamt kriterium för tolkaren. Målet att finna sin ”sanna existens” eller sitt ”verkliga jag” är det enda som håller tillbaka tolkarens subjektivitet.

Gospel reductionism begränsar Skriftens klarhet till de ställen där evangeliet lärs ut. Men att kasta tvivel över resten av Skriften har i sin tur lett till förlorad klarhet om vad evangelium är. Skriftens klara uppgifter anses inte längre vara klara. Varje enskild person uppmuntras i stället att finna ut vad Skriften betyder för honom. Han varnas dock för att försöka tvinga på andra sin förståelse av Skriften, även när det gäller evangeliet. Detta är inte heller klarhet utan subjektivitet.

I de första två tolkningssätten anses denna subjektivitet inte vara en svaghet. Den applåderas istället för att den förmodligen befriar kyrkan från en bestämd betydelse av ett bibelställe (”dogmatism”) och lämnar textens betydelse öppen. Den fara det innebär att ha en öppen text kan övervinnas genom att man delar sina insikter med varandra, sägs det. På detta sätt kommer en persons subjektivitet att modifieras genom andras insikter om någon tenderar att driva för långt bort från huvudströmmen.

Det **gudomligt-mänskliga mystiska synsättet** försöker mildra subjektiviteten genom att bortse från alla bibelställen som innehåller ”olikheter”. De skall inte diskuteras. Men vem är den som till sist skall avgöra om ett bibelställe innehåller en olikhet eller inte? Den ene kanske nöjer sig med några få ”svårigheter” i synoptikerna medan den andre ser många andra ställen som en del av den mänskliga klädnad som Guds Ord har iklänts.

Alla de tre synsätt där den historisk-kritiska metoden används kompromissar med Skriftens klarhet genom något slag av subjektivitet. Skriften kan inte anses klar i allt vad den säger och betyder. Individen är fri att finna sin egen tolkning eller att lämna en eller flera verser utanför diskussionen.

Skriften som historia.

Om man utsätter historiska delar av Skriften för rationalistisk litterärkritik blir det övernaturliga antingen förnekad eller ifrågasatt eller begränsat. **Existentiell avmytologisering** förnekar det övernaturliga. **Gospel reductionism** låter det övernaturliga vara möjligt men ifrågasätter att det är troligt. **Den gudomligt-mänskliga mystiken** begränsar det övernaturliga genom sin sammanflätning med mänskliga olikheter.

Alla tre tolkningsätten lägger därför på ena eller andra sättet en olämplig betoning på de mänskliga dragen i Nya testamentets historiska avsnitt. När det gäller **existentiell avmytologisering** innebär det att väldigt lite är känt om Jesus. Käsemann skriver i *Essays on New Testament Themes*:

Vi vet ingenting alls om det senare (d v s Jesu yttre) och har endast kvar den väg som ledde från Galileen till Jerusalem, från predikan om Guden (som är nära oss) till hatet mot den officiella judendomen och romarnas avrättning. Endast en obehärskad inbillningsförmåga skulle ha självförtroende nog att av dessa ynka trådar väva ihop det historiska material där orsak och verkan kan avgöras i detalj. Men omvänt . . . behöver vi inte låta defaitism och skepticism få sista ordet. . . . Den primitiva kristna församlingen identifierade den upphöjde Herren med den jordiske Jesus . . . [Det finns] fortfarande några få delar i den synoptiska traditionen som historikern måste erkänna som autentiska.¹

Att Nya testamentets historia är kyrkans redogörelse betyder för anhängaren av **gospel reductionism** att tolkaren är fri att avgöra vad han tror avsågs vara historiskt. På så sätt behöver kerygmat inte nödvändigtvis förnekas eller accepteras som historia, utan betoningen flyttas nästan helt över till kerygmats andliga budskap.

Alla sätt att behandla Skriften som hellre riktar in sig på historisk saklighet än på det grundläggande behovet av Kristus leder oss bort från Kristus snarare än till honom. . . . Att en given biblisk episod är historisk är inte i sig viktigt. Betydelsen av sådana historiska händelser ligger i vad Gud gjorde i och genom dem. . . . Även om vi inte skulle kunna få motsägelser som verkar finnas i Nya testamentets evangelieberättelser att stämma överens så skakar inte detta vår tro eller ogiltigförklarar berättelserna som Gud Ord. Vår tro vilar på löftet om en trofast Gud och inte på gamla historikers tillförlitlighet.²

¹ Ernst Käsemann, *Essays on New Testament Themes* (Naperville, IL: Allenson, 1964), s. 45.

² Herman Otten, ed., "Faithful to Our Calling – Faithful to Our Lord," *A Christian Handbook on Vital Issues* (New Haven, MO: Leader Publishing Co., 1973), s. 824.

Skillnaden mellan de två första synsätten är alltså mer en gradskillnad än en artskillnad. Skriftens klara vittnesbörd att en given text är historisk kommer att förnekas av den ene och förbigås av den andre. Båda menar att sanningen finns i Bibeln men att Bibeln inte förmedlar denna sanning genom redogörelser av historiska fakta utan i form av historiskt berättande. Jesu liknelser, särskilt sådana som den om den barmhärtige samariten, åberopas som exempel på hur ett andligt budskap kan ges utan att man behöver veta om händelsen verkligen har inträffat.

Dessa två tolkningssätt allegoriserar eller ”förändligar” de under genom vilka Gud i sin nåd fullbordade vår frälsning. I stället för historiska händelser som är centrala för den kristna tron erbjuder ”vetenskapsmän” en Gud som antas rädda människan genom sina ord eller sitt löfte. Guds gärningar som i Bibeln återges som historia antingen bortförklaras eller skjuts i bakgrunden.

I **den gudomligt-mänskliga mystikens synsätt** betonas fortfarande händelsers historiska natur, men den historiska berättelsen riktighet begränsas av vad man kallar Bibelns inkarnation. Man menar att tron kan förbigå alla historiska felaktigheter som orsakas av den mänskliga klädnad som döljer gudomliga realiteter för dem som inte har tro. Det kanske är oavsiktligt men går inte att förneka att detta sätt att tvinga Skriftens historicitet till underkastelse under den mänskliga bedömningens skalpell öppnar dörren för ännu större kirurgi.

Bibeln som uppenbarelse

En del historisk-kritiska tolkare kanske ogillar att klassas som tillhöriga en grupp som förnekar uppenbarelsen. Här är det åter fråga om en gradskillnad. De två första synsätten förnekar båda att den gudomliga uppenbarelsen är information från Gud förmedlad genom utvalda författare med enkla och tydliga ord och begrepp en gång i det förflutna. Uppenbarelsen är istället en nutida tilldragelse.

Inom **den existentiella avmytologiseringen** är den nytestamentliga texten inte objektiv uppenbarelse utan ett ”vittnesbörd om dramat om Guds dialog med människan i förbindelse med Kristus”. När en person hör detta ”vittnesbörd” blir det medlet varigenom Guds närvaro i dom och löfte går upp för honom med samma nyhet och spänning som den gjorde i Kristus.

Uppenbarelsen är då inte de ord som återges i Bibeln utan den erfarenhet den enskilde får när han blir medveten om att dessa ord är berättelsen om hans eget liv, berättelsen om hur Gud vill forma honom till att bli sitt eget jag. Käsemann skriver i *Essays on New Testament Themes*:

Uppenbarelsen upphör att vara Guds uppenbarelse när den förs in i ett tillfälligt sammanhang . . . Den förmedlar inte en idé eller en lära till mig; det är en handling som griper tag i mig.³

Gospel reductionism förnekar inte att det evangelium som Bibeln innehåller kan ha varit en uppenbarelse för den första kristna kyrkan. Men detta evangelium är blandat med den första kyrkans kerygma med dess tolkningar och historiska felaktigheter. Så det viktiga är inte vad Gud uppenbarade för dem utan vad han uppenbarar för läsaren genom dessa ord idag.

Att göra uppenbarelsen till en nutida händelse frigör den från ordens objektiva betydelse. Den ger den moderne läsaren en hel del subjektivitet i hans personliga möte med Gud i Skriftens ord eller i det löfte som dessa ord innehåller. Det katastrofala resultatet av en sådan syn på uppenbarelsen blir ännu tydligare i de sista tre testfrågorna.

Det **gudomligt-mänskliga mystiska synsättet** menar att Bibeln är en uppenbarelse från Gud till den första kyrkan. Men uppenbarelsen frigörs också delvis från ordens objektiva betydelse genom att en skillnad görs mellan den exakthet med vilken Gud talade då och hur vi talar i vår moderna tid. Detta i sin tur tillåter den nutida läsaren en viss subjektivitet när han har att göra med dessa ord. Man föreslår att en person bara skall strunta i sådana olikheter som orsakas av hur olika man såg på exakta ordalag då jämfört med hur man ser på dem nu. Detta måste avvisas eftersom den olikheten inte är verklig.

Det är bara en av de lögner Satan använder sig av för att när det gäller uppenbarelsen föra in subjektivitetens surdeg så att den kan utföra sitt katastrofala verk.

Skriftens enhet

Anhängarna till **existentiell avmytologisering** förkunnar att de som säger att Bibeln är en fullkomlig enhet visar säkra tecken på teologisk omognad. De menar att följande punkter är uppenbara för varje ärlig bibelläsare:

- Gamla testamentet återspeglar en stamreligion medan Nya testamentet återspeglar en religiös filosofi.
- Det föreligger en konflikt mellan Jesu kärlekslära och hans eskatologiska uttalanden.

³ Ernst Käsemann, *op. cit.*, s. 31.

- Jesus och Paulus skiljer sig från varandra genom att den förre predikar kärlek och den senare försoning.
- Jakob och Hebreerbrevet är inte överens med Paulus när det gäller rättfärdiggörelsen.
- Johannes förståelse av tron är unik.
- Nya testamentet antingen omtolkar eller förkastar den gammaltestamentliga lagen.
- Det finns otaliga historiska motsägelser.

Listan skulle kunna göras längre. Det är som när någon har ett problem men vägrar att inse det och låter bli att vidta åtgärder för att lösa problemet. Man säger att allt tal om Bibelns grundläggande enhet endast är till hinder för alla verkliga framsteg när det gäller att lösa ”problemen” med att tolka Bibeln.

Gospel reductionism hävdar att det åtminstone finns en sak som är enhetlig i Bibeln, nämligen Guds förkunnelse av budskapet om dom och nåd. Men när man frågar vilket detta budskap är, blir det uppenbart att oenigheten bland dem som har detta synsätt endast möjliggör en ytterst vag definition av budskapet. Det står därför klart att enhetlighet saknas även när det gäller evangeliet. Skulle man kunna förvänta sig något annat av en tolkningsmetod som gör Skriftens klarhet subjektiv, Skriftens historicitet tvivelaktig och Skriftens uppenbarelse till en nutida händelse?

Det **gudomligt-mänskliga mystiska** synsättet menar att när man säger att Skrifterna står i full överensstämmelse med varandra och inte innehåller några oförenliga företeelser och motsägelser så underlåter man att ta Skriftens mänskliga egenskaper på allvar. Även detta innebär att man lämnar Skriftens enhet åt bibelkritikens subjektiva hantering.

Alla dessa tre historisk-kritiska metoder låter frågan om huruvida Skriften är enhetlig eller inte bli en sak som var och en får bedöma, åtminstone delvis. På så sätt underminerar också alla tre Bibelns grundläggande enhet.

Skriftens auktoritet

Eftersom Skriftens klarhet, historicitet, uppenbarelse och enhet på ett eller annat sätt undermineras, är det inte förvånande att även Skriftens auktoritet blir lidande. Om allt det ovannämnda åtminstone delvis är en fråga om subjektiva bestämmningar, hur skulle då någon kunna hävda Bibelns auktoritet utan att möta protester?

Några av förespråkarna för den historisk-kritiska metoden säger faktiskt att alla som gör Bibeln till den enda och avgörande normen för kyrkan

glömmer att det är Gud och inte en bok som är kyrkans Herre. Att göra Skriften till auktoritet betecknas som "bibliolatri" (bokdyrkan).

Den som skapar en sådan motsats mellan Guds auktoritet och Bibelns glömmer det enkla faktum att Gud själv har gjort sitt Ord till en auktoritet för oss. De som förnekar detta förkunnar behovet av att förbli fria från läroutsagor om än de grundar sig på Skriften. Alla sorters läroutsagor tar på ett lagiskt sätt makten över tanke och handling hos Guds befriade barn, menar man.

I **existentiell avmytologisering** är Skriftens auktoritet endast det som individen erfar i sitt eget personliga ställningstagande till hur han ska svara, eftersom Bibeln blir Guds Ord först när man möter budskapet (det kerygmatiska mötet). I **Gospel reductionism** definieras Bibelns auktoritet som den kraft den har att verkställa sin avsikt att frälsa människorna. Bibeln är inte en bok att grunda läror på eller en norm för tron, säger man. Bibeln är inte en auktoritet som avgör vad man skall tro. Den är vår auktoritet för att våga lita på att Gud är vänligt sinnad mot oss. Kort sagt är Bibeln inte en auktoritet i vad den säger till oss utan i vad den gör för oss.

I de första två synsätten har Skriften alltså ingen objektiv auktoritet. Bibeln som norm har istället ersatts med dussintals "vetenskapsmän" som säger "normen för mig är . . ." I de flesta seminarier, och så småningom i de flesta predikstolar, serveras ett smörgåsbord av läror från olika "vetenskapsmäns" skrifter, och den enskilde studenten eller lekmannen sporras att välja den norm som passar bäst i hans existentiella situation eller hans förståelse av evangeliet.

I det **gudomligt-mänskliga mystiska synsättet** kunde man anta att Skriftens auktoritet försvaras. Men detta sker genom att åsidosätta en del historiska avsnitt som visar sig vara den mänskliga dräkt som de verkliga sanningarna har klätts i. Även detta är en begränsning av Skriftens auktoritet. Att hävda att dessa Skriftens "gudomliga kvalitéer" inte har någonting med Skriftens innersta väsen att göra är helt enkelt Satans sätt att få in foten i dörrspringan för att kunna sprida sitt angrepp på auktoriteten hos återstoden av Bibeln.

Skriftens frälsningsbudskap

Den mest tragiska följden av den historisk-kritiska metoden är vad den gör med frälsningsbudskapet.

För dem som håller sig till **existentiell avmytologisering** jämföras frälsning med äkta existens. Den enskilde frigör sig enligt detta synsätt, liksom

Kristus, genom utmaningen i Gud Ord till att göra sig av med alla materialistiska bekymmer och öppna sig för Gud för att leva i kärlek.

Den existentiella frälsningen antas vara en modern väg mellan den föräldrade idén om synd och nåd och 1800-talsrationalismens konkursmässiga skepticism. Men den existentiella avmytologiseringens djävulska natur kan ses utifrån dessa tre kännetecken:

1. Dess filosofiska natur har en stark dragningskraft på det mänskliga intellektet. Frälsningen är inte Guds verk i Kristus som helt enkelt tas emot genom tron, utan den handlar om det mänskliga intellektets sökande efter sann existens.
2. Dess definition av sann existens uppmanar i sin tur människan att göra sig av med sitt materialistiska och själviska begär efter "saker" och uppmanar henne att istället lägga sig till med ett osjälviskt liv i sina medmänniskors tjänst. Denna uppmaning tillfredsställer ett stort antal människor som tycker att huvudsyftet med religion är att främja kärlek mellan människor.
3. Dess bruk av alla de bibliska grundtermerna lurar samtidigt många att tro att det verkligen är kristet. Pastorn lär fortfarande att frälsningen är av "Guds nåd" genom "Kristus" och att denna "sanning" grundar sig på vad "hela Bibeln" säger.

Vad ska man då säga om de 18 århundraden då man inte förstod dessa bibliska termer på samma sätt som existentiell avmytologisering? Svaret är att man inte ska bekymra sig över det förgångna utan bara över nuet. Det är det som existentialismen handlar om.

Eller också är svaret att Bibeln i sin grundform tjänade forntida och medeltida människor väl eftersom den stämde överens med deras övernaturliga världsbild. Om det finns några som än idag har denna förlegade syn skall Bibeln hjälpa dem att finna sin sanna existens i den traditionella betydelsen av *synd* och *nåd*. Men för dem som omfattar den moderna, vetenskapliga världsbilden behövs en ny syn på Bibeln. Detta är nödvändigt om Bibeln skall uppnå sitt syfte att hjälpa den moderna människan att finna sitt sanna jag.

"Undret" med det bibliska sättet att uttrycka sig är att det möjliggör för Skriften att passa för två helt olika sätt att se på världen, menar man.

I **gospel reductionism** undermineras mycket av Skriftens klarhet, enhet, historicitet och auktoritet genom att den gudomliga sidan av Guds Ord krymps till att gälla dess innehåll av evangelium. Denna surdeg påverkar i

sin tur också en klar förståelse av evangeliet. Ingen enstaka, enkel definition av evangeliet kan accepteras av alla. Istället ges en vag definition av evangeliet.

Man säger att eftersom Bibeln själv har en rik variation i sitt sätt att framställa löftesordet bör man inte försöka påtvinga någon sitt eget sätt att formulera evangeliet. Det räcker med att vara överens om att Guds löfte i den troendes hjärta ger upphov till och bevarar en förtröstan på att Gud var och är verksam i den mänskliga historien för att ge välsignelser åt den mänskliga familjen. Lägg märke till hur definitionen av evangeliet har gjorts så bred att alla kan lägga in sin egen betydelse i den.

Det kanske är sant att inte alla som omfattar gospel reductionism har tappat bort förståelsen av det sanna evangeliet. Men de som ännu inte har tappat bort detta står i stor fara att göra det. Det är en omöjlig uppgift att försöka upprätthålla evangeliet och samtidigt förneka vikten och saktligheten i de historiska händelser som evangeliet grundar sig på. Man behöver inte vara profet för att förutsäga detta. Man behöver bara tillämpa den bibliska sanningen att lite surdeg så småningom genomsyrar hela degen.

De som har ett synsätt som ligger nära det **gudomligt-mänskligt mystiska** håller fortfarande fast vid att frälsningen sker genom tron på Kristi försonande verk. Men att införa en vilsefarande kristologi för att underbygga en felaktig lära om Skriften är en dödlig tillsats av surdeg som kommer att utföra sitt förödande verk om den inte snabbt avlägsnas.

Sammanfattning

En sammanställning av vad de tre olika synsätten säger om de sex punkter som tagits upp i detta kapitel kanske kan vara till hjälp. Lägg märke till att det begränsande ordet "endast" återkommer i varje svar. Detta enda ord avslöjar tydligt att dessa tre synsätt har mer gemensamt med varandra än de har med ett verkligt skriftenligt synsätt. Det är dessa begränsningar som lätt kan döljas av anhängarna till den historisk-kritiska metoden om deras svar på varje fråga inte blir ordentligt undersökt.

(Nyckel: EA = existentiell avmytologisering, GR = gospel reductionism, GMM = gudomlig-mänsklig mystik)

Är Bibeln klar?

EA: Bibeln är klar endast i vad den menar, inte i vad den säger.

GR: Bibeln är klar endast i det som evangeliet utlovar.

GMM: Bibeln är klar endast när den inte innehåller motsägelser.

Är Bibeln historia?

EA: Bibeln är historia endast som ett vittnesbörd om författarens subjektiva syn på vad som hände, inte som en redogörelse för historiska fakta.

GR: Bibeln är historia endast i de delar som man bestämmer att författaren avsåg vara historiska fakta och inte hans egen syn på händelserna.

GMM: Bibeln är historia endast när det som står skrivet inte är färgat av den omgivning som påverkade författarens sätt att tänka.

Är Bibeln uppenbarelse?

EA: Endast som en nutida händelse i det kerygmatiska mötet, inte som lära.

GR: Endast som en nutida händelse när den ger Löftet till människan, inte som lära.

GMM: Endast när Gud talar genom de mänskliga författarna med samma sorts exakthet som vi är vana vid i våra tid.

Är Bibeln en fullkomlig enhet?

EA: Endast i den mån som kerygmats 'upphöjde Kristus' har ett band av några få tunna trådar till den historiske Jesus.

GR: Endast i de avsnitt som innehåller lag och evangelium.

GMM: Endast om man bortser från de motsägelser som är en del av Skriftens mänskliga klädnad.

Har Bibeln auktoritet?

EA: Endast för varje enskild individ i hans personliga "Kristusupplevelse".

GR: Endast i sin förmåga att få människor att förtrösta på löftet.

GMM: Endast i den gudomliga visshet som är evangeliets oförstörbara värde.

Lär Bibeln frälsning av nåd genom tron?

EA: Endast i betydelsen "sann existens".

GR: Endast på det sätt varje individ förstår Guds löftesord.

GMM: Endast som en bok som avslöjar mänskliga svagheter som är sammanflätade med denna gudomliga sanning.

EFTERSKRIFT

"BEVARA DET GODA"

"Det är bara en tolkningsfråga." I inledningen noterade vi att denna djävulens lögn ofta citeras för att ge trovärdighet åt tanken att Bibelns ord kan

tolkas på många olika sätt. Syftet med denna bok är att visa att den rätta tolkningen av Guds inspirerade Ord aldrig är en fråga om subjektiva uppfattningar.

Bokens andra del visar hur Satan genom åren på olika sätt har försökt underminera den rätta tolkningen av Guds Ord. Del tre visar att den historisk-kritiska metoden har blivit det förhärskande bibeltolkningssättet i de flesta kyrkor idag – katolska, reformerta och lutherska. Aldrig tidigare i kyrkans historia har Satan underminerat både Guds Ord och dess frälsande sanning så snabbt och genomgripande i så många kristnas hjärtan som han har gjort med denna tolkningsmetod.

Vi måste vara på vår vakt mot alla listiga sätt Satan har att angripa Guds Ords sanning i våra dagar. Petrus förmanar oss att vara på vår vakt eftersom djävulen går omkring som ett rytande lejon och söker efter vem han skall sluka (1 Pet 5:8). Paulus säger att djävulens metoder inte alltid kommer att vara uppenbara eftersom Satan gör sig till ljusets ängel och hans tjänare uppträder som tjänare åt rättfärdigheten (2 Kor 11:14,15).

Paulus uppmanar Timoteus: ”Bevara genom den helige Ande som bor i oss det goda som har blivit anförtrott åt dig” (2 Tim 1:14). Dessa ord gäller oss även idag eftersom den historisk-kritiska metodens tillkomst visar att Satan inte är mindre farlig nu än han alltid har varit.

För att ”bevara det goda” måste alla våra pastorer och lärare vara bibeltolkare som kan beskrivas som den som ”består provet inför Gud, likt en arbetare som inte behöver skämmas utan rätt delar sanningens ord” (2 Tim 2:15). Lika viktigt är det att alla lekmän förstår principerna för rätt bibeltolkning och gör bruk av dem när de läser Bibeln.

Det enda sätt på vilket ”det goda” som vi fått av de inspirerade författarna kan bevaras är att vi använder den tolkningsmetod som Guds tjänare Luther återinförde: Låt Skrift tolka Skrift. Det är det enda sättet för oss att undvika att subjektiva människomeningar blandas in i Guds rena Ord. Det är det enda sättet där Gud ensam talar om för oss både vad Skriftens ord säger och vad de betyder.

Att bevara det goda i vår tid innefattar att vi alla känner till och använder de tolkningsprinciper som förklaras i del ett. När vi gör bruk av dessa principer och låter Skrift tolka Skrift skall den helige Ande föra oss bort från Satans lögn till en rätt förståelse av vad Guds Ord säger och betyder. Må därför Gud alltid hjälpa oss att använda de principerna!

Frågor och svar

Lilith i Jes 34:14

Fråga

Min fråga gäller uttrycket *lilith* i Jes 34:14. Det har översatts på lite olika sätt och nu har jag sett att det finns de som kan tänka sig betydelsen ”öken-demon” eller till och med en f d hustru åt Adam. Varför har SFB ”torn-uggla” och vad kommer det ifrån?

Svar

Vad *lilith* beträffar finns för det första detta ord inte i Job 18:15! Bibel 2000 har gjort en s k ”rättelse” av grundtexten och bytt ut textens *mibbeli-ló*, som sannolikt betyder ”ingenting som är hans”, mot *Lilit!* Endast en gång i hela GT, nämligen i Jes 34:14, förekommer det hebreiska ordet *lilith*. Och där är *lilith* namnet på ett av många ökendjur och nattdjur som räknas upp. Exakt vilka djur som avses i uppräknningen i Jes 34:14-15 är inte så lätt att avgöra. Olika förslag förekommer i olika översättningar. Eftersom ordet *lilith* har anknytning till ordet *lájla* ”natt”, avses sannolikt något nattdjur som trivs på öde och ödelagda platser. Att det beslättrade assyriska ordet *lilitu* används i assyriska texter om en kvinnlig demon och att efterbibliska judiska legender hittat på en berättelse om en Lilit som skulle vara Adams första hustru betyder ju inte att *lilith* i Jes 34:14 avser ”Adams första hustru” eller ett kvinnligt demonväsen. Vad *lilith* här kan betyda måste avgöras av jesaja-kontexten! Därför är BKs not till ordet *Lilit* i Jes 34:14 inte någon hjälp att rätt förstå bibeltexten utan tvärtom en not som lurar läsaren att läsa in något annat i texten än det som står där. Så här lyder BKs not: ”Lilit. Ett kvinnligt demonväsen; jfr Job 18:15 med not. I efterbiblisk tradition uppfattades hon som Adams första hustru.” Därefter hänvisas till ordet ”Demon” i Uppslagsdelen. I SBU går man ännu längre och för fram följande: ”Lilit (hebr. Lilit) är enl. Jes. 34:14 en kvinnlig demon.” Att *lilith* enligt Jes 34:14 är en kvinnlig demon är helt enkelt inte sant.

När GT använder sig av ordstammar som förekommer i GTs omvärld och där figurerar i mytiska sammanhang, betyder inte det att GT övertar

och ansluter sig till utombibliska myter. I stället tillämpar GT orden i regel på historiska företeelser. När GT t ex använder ordet *tebóm* i Gen 1:2, sannolikt besläktat med det babyloniska ordet *tiámat* som är namnet på kaosdjuret eller utidsdraken, menar inte GT med *tebóm* någon urtidsdrake utan de djupa vattenmassor som täckte hela jorden innan någon landmassa blev synlig. När GT i Jes 27:1 använder ordet *leviatan*, är det där inte fråga om någon mytologisk drake utan om konkreta världsliga riken eller makter som är farliga för Guds folk. På samma sätt förhåller det sig med ordet *lilith*. Men många, däribland BK, är alltför snara att tolka in myter i bibeltexter som i själva verket ger s k mytiska begrepp ett icke-mytiskt innehåll.

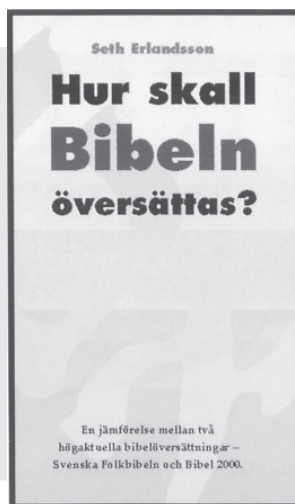
Seth Erlandsson

Seth Erlandsson
HUR SKALL
BIBELN
ÖVERSÄTTAS?

*En jämförelse mellan
två högaktuella bibel-
översättningar –
Svenska Folkbibeln (SFB)
och Bibel 2000 (BK).*

Pris kr 90.

Beställas från
Biblicum, c/o Peterson, N Stationsg 29, 287 72 Traryd.
E-mail: carl.peterson@rixtele.com

Litteratur

VÄGEN FRAM?

Lutherska väckelserörelser i uppbygg

OF System, Vasa 2001.

Redaktör Ola Österbacka, 252 sidor.

Boken är en genomgång av de lutherska väckelserörelsernas historia och deras förhållande till respektive stats-/folkkyrkor i Danmark, Norge, Sverige och Finland. Den har en faktdel med uppgifter om bakgrund, numerär, framväxt och karaktäristiska drag hos dessa väckelserörelser.

Författarna är själva en del av väckelsens arv och kommer från respektive land. De är initierade i och intresserade av sina respektive sammanhang. Det egentliga problemet som behandlas är enskilda människors bekymmer med dessa rörelsernas medlemskap i sina respektive statskyrkor. Senare har dessa kyrkor i vissa fall, t ex i Sverige, förvandlats till folkkyrkor, dvs de står relativt fria i förhållande till staten.

Av bokens faktdel framgår det att situationen i de nordiska länderna är likartad. Väckelsen hade sin utbredning mest bland landsbygdens befolkning. Där byggde man sina "missionshus, bönhus". Då landsbygden avfolkades betydde det att verksamheten i missionshuset klingade av, men det var inte den enda orsaken.

Gemensamt för väckelserörelserna i de nordiska länderna är också att sekulariseringen har haft en kraftig inverkan på det religiösa området: de materiella intressena har blivit alltmer dominanta och skapat likgiltighet och ointresse för det andliga. Det innebär i sin tur, att inte bara landsbygdskyrkorna tömts på folk; utvecklingen har i stort följt samma mönster i städerna. Ytterligare ett gemensamt drag är att de trognaste kyrkobesökarna var de som flitigast deltog i den frikyrkliga verksamheten. Väckelserörelserna hade aldrig ambitionen att vara en kyrka, även om deras tillblivelse var i mycket orsakad av en misslyckad statskyrkas förkunnelse. Själva existensen av en verksamhet utanför kyrkans var ju ett bevis på missnöje med den etablerade kyrkans gudstjänster och präster.

Artikelförfattarna ger en klar framställning av hur man i de olika länderna uppfattar sin situation. Därtill ger de en lägesbeskrivning och behandlar frågan om kyrkotillhörighet utifrån den.

Danmark – författare Niels Ove Vigilius.

Han ställer frågan: ”Vari består då denna oundvikliga och permanenta problematik i samband med upprätthållande av varje slags stats- eller folkkyrklig ordning? Svaret är: Man kan inte upprätthålla ’folkkyrklig’ ordning och samtidigt praktisera de nytestamentliga anvisningarna om församlingsordning och kyrkotukt på alla kyrkans döpta medlemmar. Alla försök till sådant har visat sig vara förbundna med andligt tvång, som ingen av oss kan önska sig tillbaka, och som man endast i andligt oförstånd kan tillgripa. ... Förutom detta har de senaste 250 årens andliga och kyrkliga utveckling fört oss fram till en situation, där den folkkyrkliga verklighet vi idag befinner oss i, är ännu svårare och mycket mera problematisk än den som redan Luther själv befann sig i, och som var för handen redan under den lutherska ortodoxins period” (s 25).

Svaret på frågan visar på klarsyn om vad som är en statskyrkoförsamling och en församling enligt nytestamentlig ordning. Helt riktigt konstaterar författaren att ingen församling eller kyrkosamfund kan vara identiskt med den ”sanna kyrkan”, som helhet betraktat inte ens en gren av ”Jesu Kristi kyrka” (s 31).

Han fortsätter med frågan: ”Var går vägen fram?”

Under denna rubrik diskuteras de olika lösningarna som kommit fram under tidens gång. Rosenius hade stort inflytande också i Danmark och hans anvisningar till de norrländska ”separatisterna” tas upp och får rättmätig kritik. ”Det är därför en felaktig slutsats Rosenius och många andra gör sig skyldiga till, när de på grund av detta hävdar att det ’nödvändigtvis’ alltid och under alla sammanhang måste vara ’en ordinerad och rätteligen kallad präst’ som förvaltar nattvardens sakrament till skillnad från vad som gäller Ordets förkunnelse och – i nödsituationer – dopets sakrament” (s 39). Rosenius avser här med uttrycket ’ordinerad och rätteligen kallad’ en av statskyrkan ordinerad och kallad.

Den rådande situationen är emellertid allvarlig för Vigilius. Han frågar: ”Är det möjligt att genom fortsatt folkkyrklig samexistens undvika att bli ’tvingad’ till den ena kompromissen efter den andra, varigenom vi gör oss skyldiga till olydnad mot Guds ord, dövar samvetena och bedrövar Guds helige Ande?” (s 41). Denna fråga får inget svar!

Diskussionen leder fram till frågan om fria lutherska kyrkor och författaren konstaterar att sådana har bildats i t ex Sverige och Norge. Enligt Vigilius har dessa kyrkor förblivit små och inbördes oeniga. För Vigilius är en helt fristående luthersk kyrka, på vilken man kan tillämpa NT:s anvisningar om ”församlingsordning och kyrkotukt”, inte tilltalande. Om den

frågan skulle komma upp kan man bara hänvisa till andras misslyckanden.

Här vill vi göra följande anmärkning: Mätt med en folkkyrkas mått är ju de lutherska frikyrkorna små, det är sant. Det är också sant att de har haft lärosplittringar inom sig, men det kan inte utgöra underlag för ett förkastande av den NT-liga läran om församlingen. En förklaring till dessa kyrkors situation kan ju vara att de inte haft någon tradition eller erfarenhet av lärosamtal. Anmärkas kan ju också att de lutherska väckelserörelserna inte har visat något intresse för den lutherska lärans bevarande i de fall det blivit fråga om splittring. De lutherska fria kyrkorna har under de årtionden de har existerat, också lagt mycket möda på att göra upp med den pietistiska traditionen. Djupast sett kanske den kyrkliga situationen är underställd den problematik, som infinner sig vid mötet mellan luthersk och pietistisk teologi?

Den danska situationen får ytterligare en beskrivning av Mikkel Vigilius som behandlar frågan under rubriken *Väckelserörelserna och folkkyrkan i Danmark*.

”Det är uppbrrott i förhållandet mellan väckelserörelserna och folkkyrkan i Danmark. Uppbrrottet kommer till uttryck i en omfattande intern debatt inom väckelserörelserna om hur man skall förhålla sig till folkkyrkan och vilka organisationsformer som kommer att vara lämpliga i missionsarbetet. ... En av väckelserörelsernas starka sidor då de bröt igenom under 1800-talet var just att de fann nya och tidsenliga organisations- och arbetsformer. I utgångsläget var deras verksamhet i strid med kyrkans ordning och mötte hård kyrklig kritik. ... Men klarsynta väckelseledare förstod att ordnings- och traditionsbrottet var nödvändigt för missionens skull” (s 57).

Viglius fortsätter på samma tema: ”Kyrkohistoriens väckelserörelser har som huvudregel haft en begränsad livstid som redskap för sann, biblisk väckelseförkunnelse och mission. Efter ett par generationer har de mist sin andliga dynamik och har stelnat till i institutionalisering. Den ursprungliga teologiska klarheten och andliga livskraften har gradvis blivit avlöst av en svag förkunnelse och utvändig kristendom. Beträktandet av arbetet som ett andligt arbete, i allt beroende av Gud, har ersatts av fokusering på arbetets organisatoriska utsida och av klokt uttänkta strategier som skall garantera denna. Olyckligt många gånger har väckelserörelserna till sist kommit att till förväxling likna det kyrkliga sammanhang de ursprungligen predikade väckelse till!” (s 61).

När Vigilius talar om ”uppbrrott” för väckelserörelserna och pekar på den interna debatten om förhållandet mellan kyrkan och rörelserna, kan den

debatten endast med ett visst mått av fantasi placeras under den termen. Vari den nya debatt består, som skulle avvika från den debatt som orsakade deras tillblivelse, får man inte veta. Dessa rörelser mötte naturligtvis kritik från etablissemanget eftersom deras verksamhet utgjorde ett hot mot den etablerade kyrkan. Den kritiken klingade emellertid av allt eftersom dessa rörelser fogade sig efter statskyrkans principer.

Det blir svårt att följa Vigilius' tankegång, när han tillskriver väckelseledarnas klarsynthet deras "ordnings- och traditionsbrott", som om det hade varit orsaken till rörelsernas framgång. Då det ett par generationer senare fokuseras på organisation och klokt uttänkta strategier blir det ett bevis på förlorad andlig dynamik och stelnad institution. Det är säkert mycket svårt att bevisa att det var verksamhetsformer och organisationsfrågor som gav framgång åt väckelsen. Väckelsen ligger med säkerhet djupare än nivån på intressant och tilltalande organisationsform och tidsenlig verksamhet. Väckelsens framgång baserades på det innehåll, som den enkla förkunnelsen förmedlade till människor, vilka inte tilltalades av det svårbegripliga och livlösa budskap kyrkan erbjöd.

Varför stelnade då väckelsen? Här finns säkert utrymme för forskning, men eftersom man aldrig egentligen bröt med den etablerade kyrkan kan man inte bortse från det inflytandet. Uttrycket "ecclesiolae in ecclesia", alltså små församlingar i den stora församlingen, är i sig en motsägelse. Det rike som har kommit strid med sig självt har ingen framtid. Stelheten och institutionaliseringen är en naturlig följd av ett kvarblivande inom den kyrka man är en protest emot.

Finland – författare Ola Österbacka, som skriver under rubriken "Att bekänna och säga emot"

Den finska situationen avviker en del från den övriga Nordens. I Finland har alltsedan 1922, då man fick sin religionsfrihetslag, funnits fria lutherska kyrkor. I synnerhet kontakter med Missourisyndoden i USA ledde till att man bildade fria församlingar inom den evangeliska rörelsen (s 115). Även på 60- och 70-talet intensifierades denna diskussion och det ledde i sin tur fram till att en mindre grupp bildade en fri församling.

Rent allmänt kan om statskyrkosystem konstateras att det har lett till en absurd situation med en inställning till kyrka och religion som varit förödande för den kristna tron. Det visar sig tydligt i denna artikel om situationen i Finland och om förhållandet till folkkyrkan. Endast den väl insatte förstår hur det kan uppstå strid kring frågan om alternativa gudstjänster, dvs gudstjänster utanför den folkkyrkliga ramen, trots en medvetenhet om

den kyrkliga inställningen. Det borde ju i lutherska kretsar vara naturligt med tanke på avfallet inom kyrkan att man börjar med alternativa gudstjänster. När diskussionen om egna, oberoende gudstjänster kommer upp leder det i stället till tal om "separatism" och det klingar mycket illa i föreningslivet. På så sätt omöjliggörs överhuvudtaget en diskussion i ämnet; ingen vill ju bli beskylld för ett separatistiskt beteende (s 132).

Läroupplösning och svåra avfall inom folkkyrkan kom att öka trycket på debatten inom de evangeliska rörelserna. En av de ledande inom denna debatt är Österbacka själv och han lämnade i protest den folkkyrka som han varit trogen från sin barndom. Genomgående för den finska debatten är att de evangeliska rörelserna är hårt knutna till folkkyrkan. Man har haft ett nära samarbete under hela sin historia, vilket medför ett smärtsammare uppbrott – om det blir något.

Österbacka kommer till en mycket viktig slutsats i sin diskussion om faran av förförelse och villfarelsens sövande makt. "Därför bör vi akta oss och dra oss ifrån varje förförande röst som kommer med något som avviker från Skriften. Även om det tidigare var självklart utifrån Bibelns ord att en kvinna inte kan vara församlingspastor, har allt fler resignerat inför övermakten och funnit sig tillrätta med denna nya ordning. Det är inte heller någon ursäkt för samverkan att vi har att göra med en manlig präst, som dock hyser en villfarelse" (s 139). Språkbruket är intressant, då ordet "övermakten" används om folkkyrkan leder det tankarna till en makt vars inflytande och makt är total. Tanken på att resa sig mot övermakten är i sig så tung att den genast får den enskilda människan att vika sig. När en kyrkoorganisation förvandlats till en maktfaktor har den därmed placerat sig bland sekterna och ska omedelbart behandlas därefter. Men att resignera är farligt och en resignerad församling är inget undantag.

Norge – författare Jan Bygstad.

I Norge har sedan en längre tid funnits ett par fria kyrkosamfund som dock inte kan kallas ortodox lutherska. De är den *Den evangelisk-lutherska Frikyrkan* och *Det evangelisk-lutherska Kyrkosamfundet*. Bygstad nämner inte t ex Lutherska Bekännelsekyrkan som har två församlingar i Norge, inte heller Evangelisk Lutherska Bekännelsekyrkan som har verksamhet på ett par ställen.

I sin artikel talar Bygstad om att det är vanligt bland ungdomar, som inte kan acceptera den liberala Norska kyrkans inställning i lärofrågor, att söka sig till mer konservativa kyrkors verksamhet. Han menar att detta är ett "andligt flyktingproblem" i kyrkan. Problemet blir kanske i första hand, att

de inte får något andligt hem alls där de tryggt kan hämta den undervisning och den vård för själen de söker. Å andra sidan förekommer det att människor ger upp, helt enkelt resignerar inför den rådande situationen (s 162, 163).

I Norge finns det tre stora organisationer som står kvar inom den Norska kyrkan. Det är *Norsk luthersk misjonsamband*, *Det norske lutherske indremisjonselskapet* (fr o m 2000 *Normisjon*) och *Vestlandske Indremisjonsforbund*. Från dessa rörelser har på senare tid kommit signaler om att man är beredd att ta steget fullt ut för bildande av fria församlingar som inte står under statskyrkans dominans (s 167). Bygstad menar att yngre inte längre är lika bundna till statskyrkan, utan mycket väl kan tänka sig att låta bönhuset och verksamheten där ersätta också gudstjänsten i församlingskyrkan.

Det har förekommit kritik inom statskyrkan, inte bara i form av reservationer och skrivelser utan man har gått så långt att man vigt en egen biskop. Denne biskop har i sin tur ordinerat två präster till tjänst i ”*Den fria norska kyrkan*”. ”Den fria norska kyrkan representerar något som för många är ett reellt alternativ. Man önskar medvetet vara kvar i Norska kyrkan, då man där ser sig själva som de egentliga arvtagarna till och förvaltarna av Norska kyrkans lutherska arv. Kyrkan har som helhet övergett detta arv, och ’Den fria norska kyrkan’ står kvar som en rest, eller som en befrielse- rörelse inom en kyrka som är ockuperad av främmande makter” (s 173).

Det är alldeles uppenbart att det finns människor som är beredda att verkligen offra mycket för sitt medlemskap i en kyrka som de egentligen inte hör hemma i. Alltsammans är en frukt av den tradition och det märkliga synsätt som ibland kommer fram i debatten, när den statskyrka man protesterar emot kallas ens ”sjuka mor” som av naturliga skäl behöver all omsorg och vård.

Sverige

Sist i boken behandlas den svenska situationen och författaren är Per Gustavsson, som skriver under rubriken *Svenska kyrkans utveckling – avfall, protester, förklamation och förödelse. – En kortfattad krönika om en lång utförsbacke*.

I sin ganska omfattande artikel belyser Gustavsson dagens situation i Svenska kyrkan och vad som lett fram till den. Han visar också på alla de försök som gjorts att ”reformera” Svenska kyrkan inifrån men kan endast konstatera att alla försök misslyckats. På ett träffande sätt beskrivs t ex *ungkyrkligheten*, som växte fram i början på 1900-talet. Hur ”man där strävade efter en ljus kristendom ’för hela folket’, och den ljusa sommarhagens kris-

tendom. ... Det blev en romantiserad, förtyglad, falsk positiv kristendomsuppfattning, åtminstone i förlängningen av ungkyrkligheten. Människan blev större. Och därmed blev Kristus ofrånkomligt mindre” (s 185).

Hur kunde det gå så fel, frågar Gustavsson, och svarar med utgångspunkt i Eklunds psalm, *Fädernas kyrka* där det står ”Vida hon famnar från strand till strand”. Gustavsson kommenterar: ”Vida famnande såväl geografiskt som i andlig mening. Omfamnande alla i en vacker sockenkyrka där högtider serverades för stunden till hugade religiösa konsumenter som inte fick störas. Svenska folkkyrkan skulle framför allt uppfatta sig själv – så menade ungkyrkligheten – som den Nådeanstalt där hela Sveriges folk får syndernas förlåtelse.

Men predikan om synden försvann. ... Folkviljan blev normen medan Guds Ord fick en allt mer undanskymd plats” (s 187).

Artikeln fortsätter under rubriken: *Avguden*. ”Demokratin, med dess anspråk på folkmajoritetens överhöghet blev under 1900-talet folkets gud. Så ock den officiella Svenska kyrkans. Allt måste skaffas undan som fränkande folket dess nyvunna myndighetsutövning genom valda ombud. Ungkyrkligheten blev något av ’brobyggare’ mellan 1800-talets väckelsetid och 1900-talets nedrivningstid. Dess fäder ville säkert folket väl i en tid när den liberalteologiska yran började sprida sig men samtidigt ville den göra kyrkan stor. Det skrevs och talades mycket om Kyrkan på 1900-talet. Folket ställdes alltmera sällan inför väckelsetidens avgöranden. Lagen förkunnades mindre och mindre. Man var kristen redan genom sitt medlemskap. Det gällde bara att upptäcka det. ... Sedan tog ’Folkkyrkan’ över på allvar” (s 188).

Det är enkelt att konstatera att Gustavsson här har fångat händelseförloppet på ett slående sätt. Vi har vant oss vid att politiker talar om demokrati med stor vördnad, i ord som utökad och fördjupad demokrati. Men också de kyrkliga företrädarna uttrycker sina ställningstaganden med begrepp som demokrati och majoritetsbeslut såsom något övergripande och oeftergivligt. Det får nog anses otänkbart att tänka sig någon norm stående över de demokratiskt fattade besluten. I den meningen har författaren rätt i sin bedömning av Svenska kyrkans nyvunna gudsuppfattning.

Hur blev det då för folket?

”Hungern och törsten i folket släcktes emellertid inte av den ständiga anpassningen till politiska och kulturella krav. De andliga behoven gjorde att en del i folket tog andra vägar än till Svenska kyrkan. New Age och andra nyandliga rörelser blev ett andligt surrogat för somliga. Bokfloden vittnade om ett andligt vakuum och vanföreställningarnas religion växte sig stark (s 191).

Här berörs en viktig sak som man ofta bortser från. Svenska kyrkan får ta på sig en stor del av ansvaret för den andliga ödeläggelsen som dessa nyandliga rörelser orsakat.

I slutet av artikeln behandlas de proteströrelser som inte har sitt ursprung i väckelsen, exempelvis Kyrklig Samling, de gammalkyrkliga, Svenska kyrkans fria synod, Kyrkliga Förbundet. Gemensamt för dessa är emellertid att de inte lyckats vända riktningen på det ”kyrkliga skeppet”; i stället har det uppstått nya konstellationer av hög- och lågkyrklighet alltsammans i en gemenskap som endast skapar förvirring.

* * *

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att boken är en intressant sammanställning av det gemensamma problem de lutherska väckelserörelserna har i den kyrkofrågan. Den ger uttryck för det uppriktiga bekymmer som råder hos enskilda medlemmar i dessa sammanslutningar. Boken har ett frågetecken i sin titel och det är säkert inte en tillfällighet. Men vart leder vägen? Varför inte fortsätta med att utveckla de tio råd som ges på sidan 124?

Tre av de punkterna är särskilt värdefulla:

- 1) Studera flitigt din Bibel.
- 2) Pröva alla läror och lärare.
- 3) Uppsök rätta predikstolar.

Om Bibeln får avgöra vem som är en rätt lärare kommer inte folkkyrkorna att fyllas av väckelsens arvtagare. Det räcker knappast med en noggrann lägesrapport, eller en ingående analys av situationen, det måste också ges klara råd vid ett så ytterst allvarligt tillstånd. Det måste finnas ett andligt hem för de unga människor som lever i ”andlig exil”. Finns det inget hem för ”flyktingarna” då måste man i likhet med fäderna bygga ett! Vad kommer nu att ske? Det kan väl inte vara så illa att de lutherska rörelserna står helt handfallna inför den rådande situationen? Nej, ingen av ledarna för dessa rörelser kan slå sig till ro. Det vore djupt tragiskt om väckelserörelserna skulle assimileras av folkkyrkorna, vilket för övrigt i praktiken redan skett i vissa fall. Ska man ta de varningar på allvar som framgår av samtliga artiklar finns det, som vi ser det, ingen annan utväg än att uppge medlemskapet och under inga omständigheter dela den fallna kyrkans gudstjänster. Eller ge någon som helst legitimitet åt den falska lära som väckelserörelserna är en protest emot.

AS

Utblick över samtiden

”Undervisning i eller bara om”

Under denna rubrik skriver generalsekreteraren i Svenska Bibelsällskapet, Anders Alberius i EFS *Budbäraren* 4/2001: ”Det är inte så länge sedan som den lutherska kyrkan i vårt land allmänt kallades för Ordets kyrka. Den gjorde skäl för namnet genom att sätta långa predikningar och undervisning om den bibliska historien i centrum av sin verksamhet. I missionshusen fanns talarstolen i centrum och altaret som användes som plats för den stora Bibeln. I vissa kyrkor placerades predikstolen ovanför altaret som ett tecken.” Det sagda äger verkligen sin riktighet och man kan undra vad det är som egentligen har hänt, vari består då det nya? Överskriften på artikeln skulle ge en fingervisning.

Bibelkunskapen är låg inte bara hos allmänheten utan också hos de teologistuderande vid pastoralinstituten. Detta är naturligtvis ett problem också för Svenska Bibelsällskapet. Nu kommer Alberius med nycklarna till problemet, vilket ju kan vara av intresse. Den första nyckeln heter respekt, det ska man ha ”för den tro och den förståelse som de människor hade som var redskap vid texternas tillkomst ... Man kan med hjälp av den rikhaltiga exegetiska litteratur som finns komma åt den trosfarenhet som ligger bakom många av texterna. Den sanning Bibeln vill ge vidare handlar ju inte främst om vetenskap eller historia, utan en relation till Gud. Det är ju därför de är kanoniska.”

Av det citerade är det lätt att räkna ut hur Alberius fortsättningsvis resonerar. Det viktiga är ju inte om Bibelns uppgifter om olika historiska personer, händelser och skeenden är verkligt sanna utan det viktiga är, att de som medverkade vid texternas tillkomst trodde så. Då är det helt följdriktigt att skriva som Alberius gör: ”Det är i dialogen mellan den gamla texten och läsarens liv nu som något spännande kan hända ... Det finns en rikedom, ett plural av tolkningsmöjligheter, i Ordet som räcker för alla”. Det är en tillgång för Alberius med alla de tolkningsmöjligheter som finns, då kan man få Bibeln att säga precis vad som helst och alla är nöjda. När våra fäder byggde sina kyrkor och bönhus, gjorde de det därför att de trodde på vad Bibeln talade om. De behövde inte en mångfald av tolkningar, de läste och trodde som det stod. Därför byggde de bönhusen för att lyssna till Bibelns undervisning, där hämtade de kraft och tröst mot synd och sorg.

En Bibel som inte är objektivt sann är väl inte värd att ägna så mycket uppmärksamhet, eftersom den ändå bara är en reflex av vad de människor trodde och föreställde sig som skrev den. Vi tror att det behövs mycken undervisning både om och i Bibeln. Vi tror också att det är endast där den sanna kunskapen om både Gud och människa kan hämtas.

AS

Nordiska katolska kyrkan

Inom den norska statskyrkan har de sista tio-tolv åren funnits en rörelse av konservativa präster som kallar sig Samråd på Kyrkans Grund (SKG). Rörelsen har satt som mål att arbeta för en förnyelse av Den norska kyrkan. De har skrivit protestskrivelser, utarbetat alternativa kyrkoordningar och organiserat alternativa gudstjänster. Eftersom Den norska kyrkan endast gått allt längre bort från den kristna kyrkans tro och bekännelse både i lära och praxis, har många inom SKG mist tron på möjligheten att vända utvecklingen och reformera Den norska kyrkan inifrån. De har sökt ett kyrkligt alternativ och år 2000 bildade man Nordiska katolska kyrkan. Även om denna nya kyrka företrädesvis bara finns i Norge, har man likväl upprättat kontakter med grupper i både Sverige och Danmark.

En av kyrkans grundare, den f d prästen i Den norska kyrkan Ottar S. Myrseth skriver i ett uttalande den 23 mars 2000: "Denna kyrka bygger på en trosförklaring som för vårt lutherska arv vidare in i en kyrkotradition som vill förnyas av våra gammalkyrkliga rötter."¹

År 1993, då den norska regeringen utnämnde en kvinnlig biskop har betraktats av SKG:s medlemmar som ett ödesår för Den norska kyrkan. Denna utnämning visade att kyrkan stod ovanför en "ideologiskt aktiv statsmakt som obeslöjat vill tvinga kyrkan till att följa den politiskt föreskrivna dagordningen". Detta skriver Roald Flemestad i en presentation av Nordiska katolska kyrkan. Han skriver vidare:

I en situation när det som var bibliskt sant igår idag förkastas som oförenligt med tidsandans nya insikter, väcks en grundläggande fråga om trons egenart till Bibel och bekännelse. Medlemmar i Den norska kyrkan som ständigt anser sig bundna till den angivna kristendomsförståelsen, måste på största allvar fråga sig om Den norska kyrkans andliga arv kan föras vidare inom detta givna kyrkliga system. Utmaningen är ju inte endast att komma till rätta med oenigheten i vissa samlivsetiska frågor, utan helt enkelt att återfinna det bibliska evangeliet som läroauktoritet i kyrkan.

¹ <http://www.skg.no/>

Det ska inte förnekas att bara namnet Nordiska *katolska* kyrkan gör oss misstänksamma och omedelbart väcker frågan vad som kan få tidigare lutherska – om än högkyrkliga – präster i Den norska kyrkan att börja kalla sig katolska. Är vägen från högkyrklig lutherdom till katolicism så kort? Flemestad försöker att ge en förklaring till detta i sin presentation². Där beskriver han kyrkans internationella kontakt med den amerikanska gammalkatolska kyrkan *The Polish National Catholic Church* (PNCC)³, den nya kyrka man den 8 april 1999 undertecknat en gemensam trosförklaring med. I denna trosförklaring läser vi bl a:

I vår tillbedjan av den sanne Guden, Fadern och Sonen och Den Helige Ande, bekräftar vi att vi i denna (tillbedjan) delar den odelade ortodoxa och katolska kyrkans tro, och att vi fasthåller vårt lutherska arv så långt det omfattar och har förmedlat denna tro. Därför ansluter vi oss till PNCC:s katolska tro och accepterar utan reservationer eller kvalifikationer följande läroartiklar och auktoriteter: Den heliga skrift och kyrkans heliga överlämnande; de allmänkyrkliga symbolerna: Den apostoliska trosbekännelsen, Den nicenska trosbekännelsen, den athanasianska trosbekännelsen, den odelade kyrkans koncilier, kyrkofäderna i Öst och Väst, mässan som eukaristiskt offer (*The eucharistic Sacrifice of the Mass*) och de sju sakramenten; den katolska kyrkans grundläggande praxis såsom den bekräftas av PNCC, och auktoriteten hos vår rättmätige biskop, och därefter vill vi anta namnet Nordiska katolska kyrkan.

Flemestad gör i sin presentation ett hederligt försök att förklara hur lutheranerna kan bli gammalkatoliker. Det skulle föra för långt att gå igenom hela hans presentation här. För den intresserade läsaren kan vi hänvisa till den ovan nämnda internetsidan. Likväl är det nödvändigt att göra några påpekanden.

Av det material som undertecknad har haft tillgång till är det väldigt svårt att få ett klart grepp om kyrkans skriftsyn. Det framgår ingenstans att Nordiska katolska kyrkan skulle tro på en ofelbar och verbalinspirerad Bibel. Men eftersom kyrkan redan i sin konstitution inte bygger på Guds ords solida fundament, är det svårt att se hur den skall kunna vara ett alternativ till andra kyrkor som ger rum för bibelkritik. Huvudorsaken till upplösningen i Den norska kyrkan är just att kyrkan för längesen har övergett skriftprincipen. Det framstår inte som särskilt trovärdigt att vilja bryta med Den norska kyrkan på grund av lärouplösning och samtidigt inte själv ha

² Roald Flemestads presentation av Den nordiska katolska kyrkan kan läsas i sin helhet på internetsidan till Samråd på Kirkens Grunn <http://www.skg.no/>

³ För en kort information i PNCC:s historia se Flemestads presentation.

Guds ofelbara ord som trosgrundval.

Det som emellertid är väldigt tydligt i den nya kyrkans trosförklaring, är likställandet av den heliga Skrift med ”den odelade kyrkans koncilier” och ”kyrkofäderna i Öst och Väst” såsom kyrkans auktoriteter. För de lutherska reformatorerna fanns det bara *en* auktoritet för all lära och allt liv, nämligen ”de profetiska och apostoliska skrifterna i Gamla och Nya testamentet som den rena och klara Israels källa”.⁴ För Martin Luther var ”Guds ord det enda rättesnöret och regeln för all lära”, och han hävdade ”att ingen människas skrifter skall jämföras med det, men att allt ska underkastas Guds ord”.⁵ Reformatorerna såg också värdet av andra skrifter men bara så länge de ”är i överensstämmelse med den just omtalade normen för läran”.⁶ Principen Skriften *och* traditionen har alltid varit kännetecknen för katolsk teologi. Påvens uttalanden och konciliernas beslut har jämförts med Bibeln. Är de profetiska och apostoliska skrifterna i Gamla och Nya testamentet det enda rättesnöret och regeln för all lära i Nordiska katolska kyrkan? Vi har våra tvivel!

Det är inte svårt att se att frustration och förtvivlan präglar Nordiska katolska kyrkans känslor inför situationen i Den norska kyrkan. Liberalteologin och bibelkritiken har i många årtionden brutit ner mer och mer av sann kristen tro och lära. Den norska kyrkan kan inte räddas. Avfallet är så djupt och omfattande att det måste ske en ny reformation om kyrkan åter ska kunna vara en kyrka där människor får höra Guds ord rent och klart och den bibliska läran försvaras mot all påverkan av ”tidsandan”. Vi är övertygade om att den enda vägen för alla de kristna som vill vara trogna mot sanningen är att följa Bibelns förmaningar att bryta med den villfarande kyrkan (se Rom 16:17; 2 Kor 6:14-17; Matt 7:15). Därför förstår vi behovet av nya kyrkor som vill bryta med villfarelsen inom folkkyrkorna.

Däremot kan vi inte förstå varför det är nödvändigt för lutheranerna att vända sig till gammalkatolska eller ortodoxa kyrkosamfund. Fleme stad säger att det inte fanns alternativ inom de existerande lutherska frikyrkorna i Norge, och det av två orsaker: dessa saknar ”det sakramentala och liturgiska djupet i fromhetslivet”, som de förväntar sig av ett kyrkosamfund, och dessutom har inte heller dessa frikyrkor ”den gränslinje som måste till för att kunna motstå den upplösande utvecklingen i Den norska kyrkan”. Vi håller med om att flera frikyrkor har uppstått utan en ordentlig uppgörelse

⁴ Konkordieformelen, Sol. Decl. Innledning, Konkordieboken (Oslo 1985), s 423.

⁵ Se Luthers företal till hans latinska skrifter 1546, WA 54, 179-187. Översatt till norska i *Martin Luther – Verker i utvalg*, I, 11-19, Oslo 1979.

⁶ Konkordieboken, s 425.

med läroupplösningen och pluralismen i Den norska kyrkan. Men det finns likväl en liten luthersk bekännelsekyrka som både brukar luthersk liturgi och förvaltar sakramenten enligt Kristi instiftelse och kallar och insätter präster i det offentliga predikoämbetet. Sist och inte minst har den en skarp gränslinje mot den upplösande utvecklingen i den norska kyrkan.

EE

Bibeltrohet och tidsandan

Vad innebär det att vara bibeltrogen? Förste amanuens Gunnar Johnstad vid Norska Lärarakademin i Bergen ger ett mycket klart och tankeväckande svar på denna fråga i en artikel i lärarakademinns eget organ *Hilsen* 2/2001. Han skriver bl a:

Bibeltrohet och bibeltillit, tilliten till att i Skriften har vi med Gud att göra och möter där Guds röst och tal, hans levande och livgivande ord. ... Bibeltrohet är att hålla fram Bibeln som enda källa och rättesnöre (norm) och högsta auktoritet för alla frågor som angår kristen tro, lära och liv, och efterleva den i praktiken.

Johnstad är en sällsynt röst i vår tid. Han hävdar att dagens teologer i hög grad inte längre följer Bibeln, utan tidsandan:

Tidsandan utgör en synnerligen stark påverkan på bibelsynen. Denna påverkan sker ofta omärkligt och långsamt – bibelupplösande teologi och förkunnelse snarare smyger sig in på oss än öppet överfaller oss. Det är just det som gör att den är så farlig.

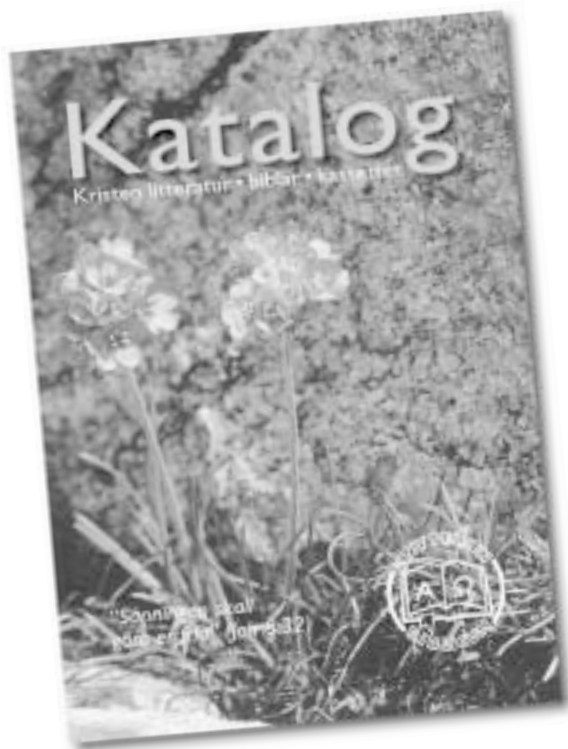
Vi tror att Johnstad har helt rätt. Den historisk-kritiska bibeltolkningen har lett fram till tragiska resultat. Tilliten och förpliktelsen till Guds ord är i det närmaste totalt försvunna. Medan Bibelns självvittnesbörd är att den innehåller en evigt gällande sanning som vi inte kan dra något från eller lägga något till, predikar moderna teologer om att vi måste tolka Skriftens ord utifrån vår egen tid. Tidsandan blir den högsta auktoriteten. ”Tiden” måste få avgöra vad vi kan behålla i Skriften och vad vi kan stryka ett streck över. Johnstad fortsätter:

I denna situation måste det vara en viktig uppgift för oss att hålla fram att Guds ord är ett mot-ord, inte ett modeord. Det sätter en annan måttstock för vad som är rätt och fel, viktigt och oviktigt, än de värderingar som präglar vår tid. Från en sida sett är alltid Guds ord otidsenligt och opassande. Det passar oss inte, för det avslöjar och avtäckar det vi helst vill dölja och förtränga.

EE

NY KATALOG!

Biblicums förlag

Med en förteckning över böcker, biblar
och kassetter som kan beställas från Biblicums förlag.

**Skriv till Biblicums förlag, N Stationsg 29, 287 72 Traryd,
eller e-mail carl.peterson@rixtele.com
och be om att få den nya katalogen.**

Vädjan om hjälp

■ Vi väddar till alle som förstår värdet av ett fritt bibelforskningscentrum för information och forskning att ekonomiskt stödja Stiftelsen Biblicum. Utan trogna understödjare kan Biblicum inte fullfölja sin viktiga uppgift.

Bankgiro Sverige 251-4701

Postgiro Sverige 15 23 35-6

Bankgiro Norge 7877.08.15400 (obs! Nytt bankgironr.)

Leonia Finland 800054-1094992

■ Hjälp oss att sprida våra böcker och småskrifter! Inte minst studerande och lärare behöver en saklig information om Bibeln och bibelforskningen, som inte tar sin utgångspunkt i förlegade bibelkritiska teorier utan noggrant presenterar *biblisk tro* och *historiska fakta om Bibeln*.

■ Hjälp oss också att få flera understödjare och prenumeranter på vår tidskrift!

Stiftelsen Biblicum

Besöksadress:

Hantverkargatan 8B, 341 36 Ljungby. Tel 0372/86303

Postadress:

Ordförande Alvar Svenson, Klasgatan 10, 340 14 Lagan

Tel 0372/30857. E-mail: alvar.svenson@swipnet.se

Tidskriftens expedition:

Carl Peterson, N. Stationsg. 29, 287 72 Traryd

Tel 0433/62580. E-mail: carl.peterson@rixtele.com

Kontakt i Norge:

Egil Edvardsen, Solåsvn. 20, 4330 Ålgård

Tel 51617540. E-mail: egil.edvardsen@luthersk-kirke.no

Biblicum på internet: www.biblicum.org